जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

२०७७

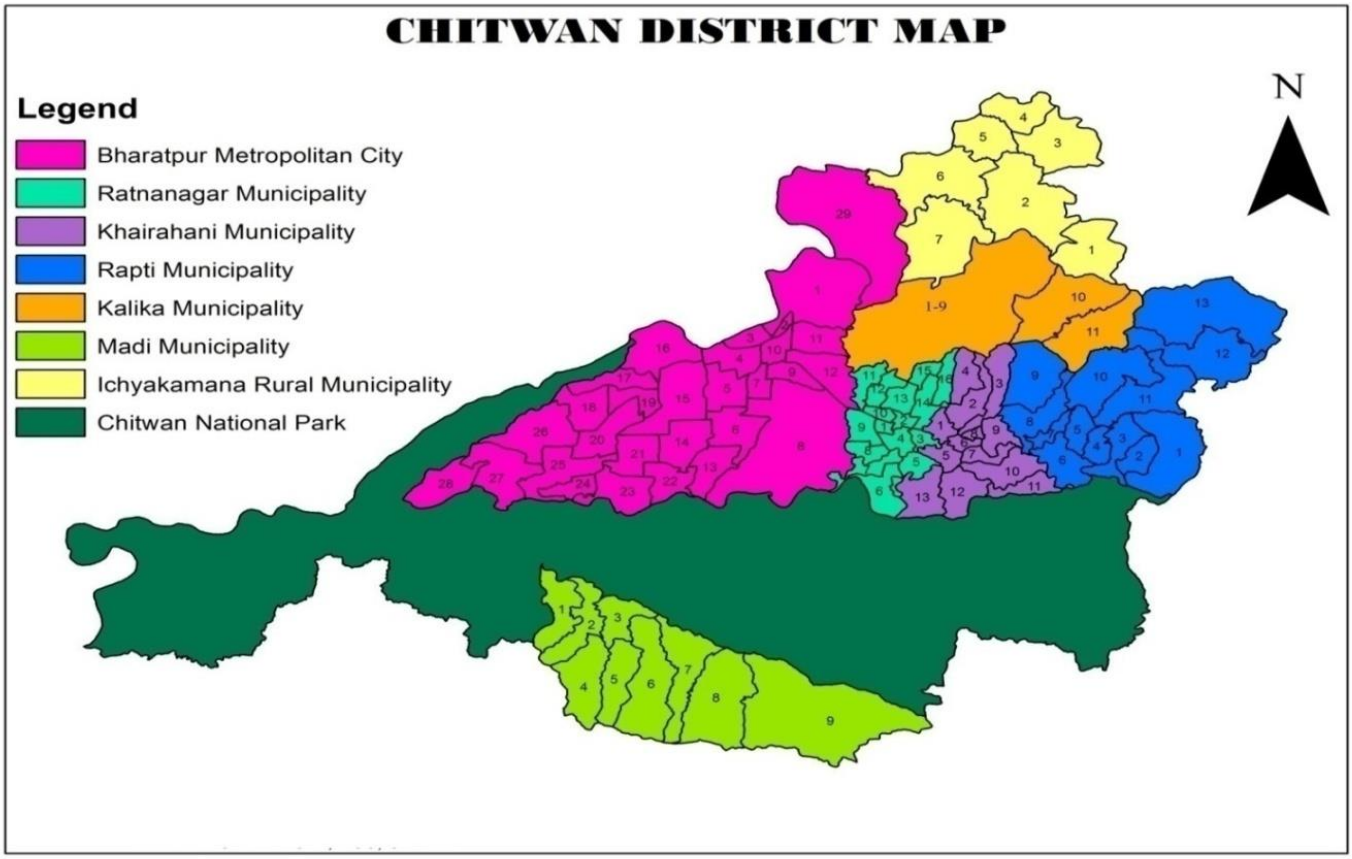

जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति

चितवन

Abbreviation Disaster

Short Form	Full Form	Nepali
HFA	Hygo Framework Approach	ह्योगो कार्यसंरचना
NSDRM	National Strategy for Disaster Risk Management	विपद् जोखिमव्यवस्थापनकालागि राष्ट्रिय रणनीति
NDRF	National Disaster Response Framework	राष्ट्रिय विपद् प्रतिकार्य कार्यसंरचना
NCRA	Natural Calamity Relief Act	दैविप्रकोप उद्धार ऐन
NEWS	National Early Warning System	राष्ट्रिय पूर्वसूचना प्रणाली
DDRC	District Disaster Relief Committee	जिल्ला दैविप्रकोप उद्धार समिति
RDRC	Regional Disaster Relief Committee	क्षेत्रिय दैविप्रकोप उद्धार समिति
NDRC	National Disaster Relief Committee	राष्ट्रिय दैविप्रकोप उद्धार समिति
DEOC	District Emergency Operation Committee	जिल्लाआपत्कालिनकार्यसञ्चालन केन्द्र
REOC	Regional Emergency Operation Committee	क्षेत्रियआपत्कालिनकार्यसञ्चालन केन्द्र
NEOC	National Emergency Operation Committee	राष्ट्रिय आपत्कालिनकार्यसञ्चालन केन्द्र
DPRP	Disaster Preparedness and Response Plan	जिल्लाविपद् पूर्व तयारी तथाप्रतिकार्य योजना
DDMP	District Disaster Management Plan	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन योजना
LDRMP	Local Disaster Risk Management Plan	स्थानिय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना
CBDRMP	Community Based Disaster Risk Management Plan	समुदायमा आधारित विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना
LDMC	Local Level Disaster Management Committee	स्थानिय विपद् व्यवस्थापन समिति (गाविस स्तरिय)
CDMC	Community Level Disaster Management Committee	समुदाय स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति

DTO	District Technical Office	जिल्ला प्राविधिक कार्यालय
FCHV	Female Community Health Volunteer	समुदायमा कार्यरत महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका
DUDBC	Depart. of Urban Development and Building Construction	शहरी विकास तथा भवन निर्माण विभाग
NRCS	Nepal Red Cross Society	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी
GBV	Gender Based Violence	लैंगिकमा आधारित हिंसा
CCCM	Camp Coordination and Camp Management	क्याम्प समन्वय तथा व्यवस्थापन
IEC	Information, Education and communication	सूचना, शिक्षा र सञ्चार
IRA	Initial Rapid Assessment	प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा
MIRA	Multi Cluster Initial Rapid Assessment	बहुविषयगत प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा
NFRI	Non Food Relief Items	गैरखाद्य सामग्री
RRT	Rapid Response Team	द्रुतप्रतिकार्य समूह
CCA	Climate Change Adaptation	जलवायू परिवर्तन अनुकुलन
PRA	Participatory Rural Appraisal	सहभागितात्मक लेखाजोखा मूल्यांकन
RRA	Rapid Rural Appraisal	द्रुत लेखाजोखा मूल्यांकन

शब्द-संक्षेप

जिबिव्यस	:	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति
प्रजिअ	:	प्रमुख जिल्ला अधिकारी
सप्रजिअ	:	सहायक प्रमुख जिल्ला अधिकारी
प्रउ	:	प्रहरी उपरिक्षक
सप्रउ	:	शसस्त्र प्रहरी उपरिक्षक
विफोप	:	विपद् फोकल पर्सन
जिसस	:	जिल्ला समन्वय समिति
स्थाबिव्यस	:	स्थानिय विपद् व्यवस्थापन समिति
प्रप्रअ	:	प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत
नेरेसो	:	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी
गैसस	:	गैर सरकारी संख्या
जिआकासके	:	जिल्ला आपतकालिन कार्यसंचालन केन्द्र
NEOC	**:**	**National Emergency Operation Center**
PEOC	**:**	**Proviece Emergency Operation Center**
DDMC	**:**	**District Disaster Management Committe**
DEOC	**:**	**District Emergency Operation Center**
LEOC	**:**	**Local Emergency Operation Center**
OSM	**:**	**Open Street Map**
IRA	**:**	**Initial Rapid Assessmet**
MIRA	**:**	**Multi-Cluster Initial Rapid Assessmet**
CSDA	**:**	**Cluster Specific Details Assessment**
PDNA	**:**	**Post Disaser Need Assessment**
DRR&M Act	**:**	**Disaster Risk Riduction and management Act.**
DPRP	**:**	**District Disaster Preparedness Plan**
DHM	**:**	**Department of Hydrology and Metrology**
WFP	**:**	**World Food Programme**
NRCS	**:**	**Nepal Red Cross Society**
NFRI	**:**	**Non Food Relief Iteam**
RRT	**:**	**Rapid Resonse Team**
QRT	**:**	**Quick Response Team**
IMO	**:**	**Information Management Officer**
DMA	**:**	**Data Management Assisstant**
S AR	**:**	**Search and Rescue**
DLSA	**:**	**District Lead Support Agency**
UNICEF	**:**	**United Nations Internaionals Childrens Emergency Fund**
DRR Portal	**:**	**Disaster Risk Riduction Portal**
SOP	**:**	**Standard Operating Procedure**
CCA	**:**	**Culturable Command Area**

विषय सुची

जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको विषयवस्तु

परिच्छेद : एक परिचय

क्र.सं.	विषय/शिर्षक	पेज नं
१.१.	पृष्ठभूमि	
१.२.	चितवन जिल्लामा प्रकोपको स्थिति	

परिच्छेद : दुई विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना-२०७६ को विशेषता, उद्देश्य

क्र.सं.	विषय/शिर्षक	पेज नं
२.१	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको अर्थ	
२.२	योजनाको महत्व	
२.३	पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको विशेषता	
२.४	उद्देश्य	
२.५	योजनाको लक्षित समुह	
२.६	अपेक्षाकृत विषयगत उपलब्धिहरु	
२.७	पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गर्दा अवलम्बन गरिएको प्रक्रिया र विधि	
२.७.१	प्रक्रिया	
२.७.२	विधि	
२.८	योजनाका सिमितताहरु	
२.९	योजना तर्जुमाका लागि गरिएका सारांशमा कार्यगत तहहरु	
२.१०	विषयगत क्षेत्रहरु	
२.११	रणनीति	
२.१२	सन्दर्भ सामग्रीको अध्ययन तथा पुनरावलोकनका स्रोतहरु	
२.१३	पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना	

परिच्छेद : तीन विषयगत क्षेत्रको भूमिका तथा जिम्मेवारी

क्र.सं.	विषय/शिर्षक	पेज नं
३.१	विषयगत क्षेत्रको भूमिका तथा जिम्मेवारी	
३.२	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समितिको हालको संरचना	
३.३	स्थानीय विपद व्यवस्थापन समिति	
३.४	विषयगत उपसमितिहरु	
३.५	मानवीय सहायतामा संलग्न साझेदार निकायको विवरण	
३.६	सन्दर्भ सामग्री पुनरावलोकन	
३.७	विपद निम्ताउने कारक तत्वहरु	

३.८	आ.व. २०७३ देखि आ.व. २०७७ सम्मको विपद सम्बन्धी जानकारी	
३.९	जिल्ला तहमा प्रकोप जोखिम विश्लेषण	
३.१०	विपदको अवस्था	
३.११	सामान्य प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्य	
३.१२	आवश्यकताको लेखाजोखा तथा रिक्तता पहिचान	

परिच्छेद : चार विषयगत क्षेत्र

क्र.सं.	विषय/शिर्षक	पेज नं
४.१	पूर्व सूचना तथा समन्वय	
४.१.१	काम, कर्तव्य र अधिकार	
४.१.२	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना	
४.१.३	विपद् अवस्थामा आधारित आपतकालीन प्रतिकार्य योजना	
४.१.४	कार्यान्वयन योजना सहितको प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्य	
४.२	खोज तथा उद्धार व्यवस्थापन	
४.२.१	काम, कर्तव्य र जिम्मेवारीहरु	
४.२.२	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना	
४.२.३	विपद् अवस्थामा आधारित आपतकालीन प्रतिकार्य योजना	
४.३	आपतकालीन आवास तथा गैर खाद्य सामाग्री व्यवस्थापन	
४.३.१	काम, कर्तव्य र जिम्मेवारीहरु	
४.३.२	विपद पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना	
४.३.३	विपद अवस्थामा आधारित आपतकालीन प्रतिकार्य योजना	
४.३.४	कार्यान्वयन योजना सहितको प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्य	
४.४	उपचार तथा पोषण र औषधि व्यवस्थापन	
४.४.१	काम, कर्तव्य र जिम्मेवारी	
४.४.२	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना	
४.४.३	विपद् अवस्थामा आधारित आपतकालीन प्राथमिकता क्रमका प्रतिकार्य योजना	
४.४.४	विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना	
४.५	आपतकालीन खाद्य सामाग्री व्यवस्थापन	
४.५.१	काम, कर्तव्य र जिम्मेवारीहरु	
४.५.२	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना	
४.५.३	विपद् अवस्थामा आधारित आपतकालीन प्रतिकार्य योजना	
४.५.४	कार्यान्वयन योजना सहितको प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्य	
४.६	संरक्षण व्यवस्थापन	
४.६.१	काम, कर्तव्य र जिम्मेवारीहरु	
४.६.२	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना	

४.६.३	विपद् अवस्थामा आधारित आपतकालीन प्रतिकार्य योजना	
४.६.४	कार्यान्वयन योजना सहितको प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्य	
४.७	खानेपानी तथा सरसफाई व्यवस्थापन	
४.७.१	काम, कर्तव्य र जिम्मेवारीहरु	
४.७.२	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना	
४.७.३	विपद् अवस्थामा आधारित आपतकालीन प्रतिकार्य योजना	
४.७.४	कार्यान्वयन योजना सहितको प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्य	
४.८	शव व्यवस्थापन	
४.८.१	काम, कर्तव्य र जिम्मेवारीहरु	
४.८.२	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना	
४.८.३	कार्यान्वयन योजना सहितको प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्य	
४.९	आपतकालीन शिक्षा	
४.९.१	काम, कर्तव्य र जिम्मेवारीहरु	
४.९.२	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना	
४.९.३	विपद् अवस्थामा आधारित आपतकालीन प्रतिकार्य योजना	
४.९.४	कार्यान्वयन योजना सहितको प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्य	
४.१०	फोहोरमैला व्यवस्थापन	
४.१०.१	काम, कर्तव्य र जिम्मेवारीहरु	
४.१०.२	प्रकोपको किसिम	
४.१०.३	विपद् अवस्थामा आधारित आपतकालीन प्रतिकार्य योजना	
४.१०.४	कार्यान्वयन योजना सहितको प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्य	

परिच्छेद : पाँच स्थानीय विपद व्यवस्थापन समिति
रत्ननगर नगरपालिका, माडी नगरपालिका, खैरहनी नगरपालिका, इच्छाकामना गाँउपालिका भरतपुर महानगरपालिका

क्र.सं.	विषय/शिर्षक	पेज नं
५.१	पदाधिकारीहरुको नामावली Focal Person र सम्पर्क नं	
५.२	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोष	
५.३	आपतकालीन आश्रय स्थलहरुको विवरण	
५.४	Cluster & Cluster Lead को विवरण	
५.५	विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी ऐन, नियम तथा कार्यविधि	
५.६	QRT / RRT मा रहनेको नामावली	
५.७	स्थानीय तह विपद् व्यवस्थापन समितिबाट वितरण गरिएको सामाग्रीहरुको विवरण	
५.८	हावाहुरी पीडितलाई उद्धारको लागि खर्चको विवरण	

परिच्छेद : छ अनुसुचीहरु

क्र.सं.	विषय/शिर्षक	पेज नं
१	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको कार्यशर्त निर्देशन	
२	विषयगत क्षेत्र अगुवा संस्थाको काम कर्तव्य	
३	जिल्ला अगुवा सहयोगी संस्थाको कार्यशर्त निर्देशन	
४	जिल्ला अगुवा सहयोगी संस्था	
५	चितवनमा विपद् बाट भएको क्षति	
६	विपद्बाट क्षति न्युनिकरणका लागि गरीएको प्रयासहरु	
७	विषयगत क्षेत्रको समिक्षा र विश्लेषण	

परिच्छेद : एक

परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

विपद एक आकास्मिक र भयावह रुपमा घट्ने प्राकृतिक घटना हो । विपदबाट अकल्पनीय रुपमा ठुलो जनधन र भौतिक संरचनाको क्षति हुने गरेको छ । नेपाल पनि विश्वका विपद प्रभावित मुलुकहरु मध्ये एक हो । नेपालमा समय समयमा आउने प्राकृतिक विपदको प्रभावकारी व्यवस्थापन गरी विपदबाट हुने क्षतिलाई न्यूनिकरण गर्न सवै क्रियाकलापहरुको समन्वयात्मक र प्रभावकारी रुपमा व्यवस्थापन गरी प्राकृतिक तथा गैरप्राकृतिक विपदबाट सर्वसाधारणको ज्यूज्यान र सार्वजनिक निजि तथा व्यक्तिगत सम्पति प्राकृतिक एवं सास्कृति सम्पदा र भौतिक संरचनाको संरक्षण गर्न विपद जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४ को व्यवस्था गरीएको छ ।

नेपालमा केही प्रकोपहरु जस्तै बाढी र पहिरो मौसमी तथा स्थानीय रुपमा देखा पर्दछन् भने भूकम्प तथा सुख्खा जस्ता प्रकोप जुनसुकै समय र स्थानमा हुने सम्भावना रहन्छ । नेपालभित्र पनि कतिपय भूभाग तथा जिल्लाहरु प्रकोपबाट बढी जोखिमग्रस्त छन् । तिनीहरु मध्ये चितवन पनि एक हो ।

विपद्को समयमा जनजीवनको रक्षा, महत्वपूर्ण सम्पत्तिको संरक्षण गर्ने र व्यवस्थित प्रतिकार्यका लागि आवश्यक पूर्वतयारी योजनाका साथ क्षेत्रगत रुपमा कार्य विभाजन सहित तयार गरिने विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजनाले विपद् व्यवस्थापनमा सहयोग पुऱ्याउँछ । स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४, विपद् जोखिम व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति, २०६६ र ह्योगो कार्यसंरचना, स्फेयर परियोजनाले मार्गदर्शन गरेअनुरुप जिल्लाको विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना-२०७७ तर्जुमा गरिएको हो ।

चितवन जिल्लामा बाढी, पहिरो, भूकम्प, आगलागी, खडेरी, वज्यजन्तुको आक्रमण जस्ता प्रकोपहरुले विपद्जन्य घटनाहरु सिर्जना गरिरहेका छन् । मौसमको विषमताका कारण भोग्नुपर्ने विभिन्न समस्याहरु सहित जिल्लाका विभिन्न क्षेत्रहरु सडक तथा औद्योगिक दुर्घटना जस्ता प्रकोपबाट उच्च जोखिममा रहेको छ । भुकम्प जस्ता प्रकोपहरुको सम्मुखता यकिन गर्न नसकिएता पनि यस प्रतिको जिल्लाको सम्बेदनशीलता उच्च रहेको छ । प्राकृतिक तथा मानव सिर्जित जुनसुकै खालका विपद्का घटनाबाट हुन सक्ने मानिसको जीउधन तथा सम्पतिको क्षतिलाई न्यून गर्नका लागि चितवन जिल्लाले वि.सं.२०६० देखि नै योजनाबद्ध क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्दै आएको छ । यो विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना ती योजनाहरु कार्यान्वयनबाट प्राप्त अनुभव र सिकाईहरुका आधारमा आवश्यक परिमार्जन गरिदै आएका छन् । वि.स. २०६४ देखि गृह मन्त्रालयले विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा संलग्न निकायहरुको प्रतिकार्य क्षमतलाई सुधार्नको लागि उद्धारकर्ताको संलग्नतामा जिल्ला, क्षेत्र र केन्द्रीय तहमा भएका विभिन्न गोष्ठी तथा छलफलबाट प्राप्त योजना तर्जुमा मार्गदर्शन २०६७ तयार गरि लागू गरेको छ ।

जिल्ला स्तरको विपद् व्यवस्थापनका लागि विषयगत क्षेत्रको भौतिक, मानवीय र आर्थिक श्रोतहरुलाई आँकलन गरी नेपाल सरकारको विपद् जोखिम व्यवस्थापनको रणनीति र उद्धारका न्यूनतम आधारभूत पक्षहरुलाई दृष्टिगत गरी तयार गरिएको यो संक्षिप्त कार्ययोजना जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितबाट अनुमोदन भएको हो । विपद पूर्व तयारी मार्ग दर्शन २०६७ का प्रावधानहरु समेतलाई ध्यान दिई वि.सं.२०७६ को योजनालाई समयानुकूल परिमार्जन गरि यो कार्य योजना तयार गरिएको छ ।

जिल्ला भित्र विपद् सम्बन्धी कुनै घटना घटेको जानकारी हुनासाथ यस कार्ययोजनामा उल्लेखित विषयगत समितिहरु तथा क्षेत्रगत अगुवा निकायहरु एवं अधिकारीहरु स्वतः सक्रिय हुनेछन् । साथै वर्षायाम भरि विषयगत समितिहरुलाई संयोजन गर्ने पदाधिकारीले आफनो अनुपस्थितिमा यो कार्ययोजना कार्यान्वयनमा तत्पर रहन अधिनस्थ कर्मचारी, पदाधिकारीलाई जानकारी एवं निर्देशन दिनुपर्दछ। कार्ययोजनाको समग्र कार्यान्वयनको नेतृत्व जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति चितवनले गर्नेछ ।

१.२ चितवन जिल्लामा प्रकोपको स्थिति

चितवन जिल्लामा १ महानगरपालिका, ५ नगरपालिका र १ गाउँपालिकाको प्रकोपलाई हेर्दा देखिएका प्रकोपको अवस्था तपसिल अनुसार रहेको छ ।

१. वाढी २. डुवान ३.पहिरो ४.भूकम्प ५.वन्यजन्तु आक्रमण ६.सवारी दुर्घटना ७.आगलागी ८. खडेरी ९.चट्याङ १०.महामारी ११. हावाहुरी आदि

बाढि र पहिरोबाट प्रभावित क्षेत्रहरु छुट्याईएको जिल्लाको नक्सा

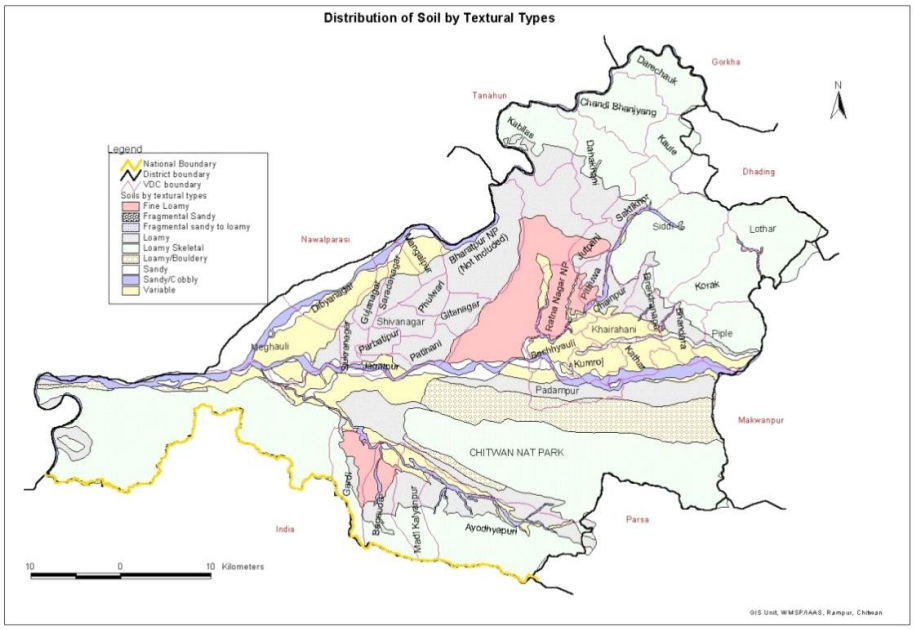

रिउ खोलाको प्रभावित क्षेत्रहरु र मिसिएका स-साना खोलाहरु

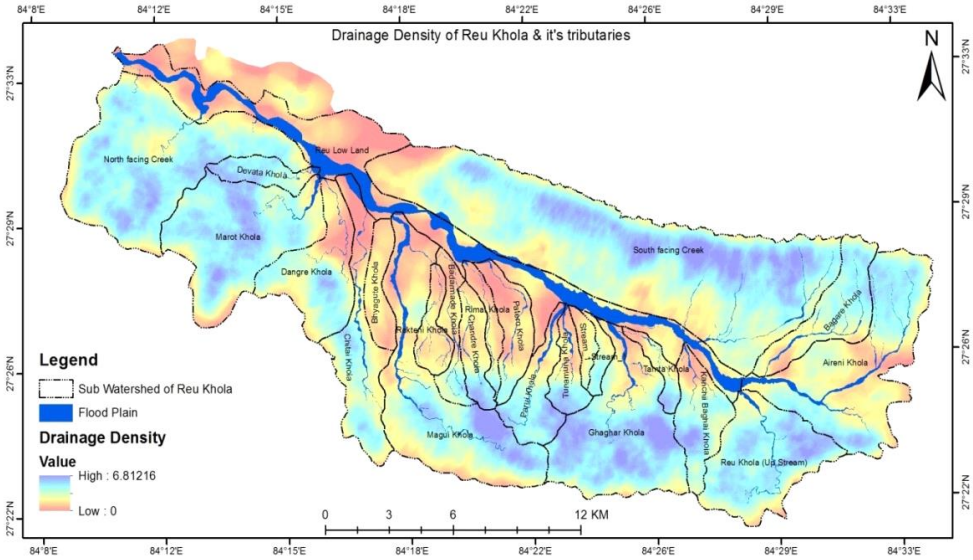

नारायणी नदीमा मिसिएका खोलाहरु

राप्ति नदि बाट प्रभावित क्षेत्र

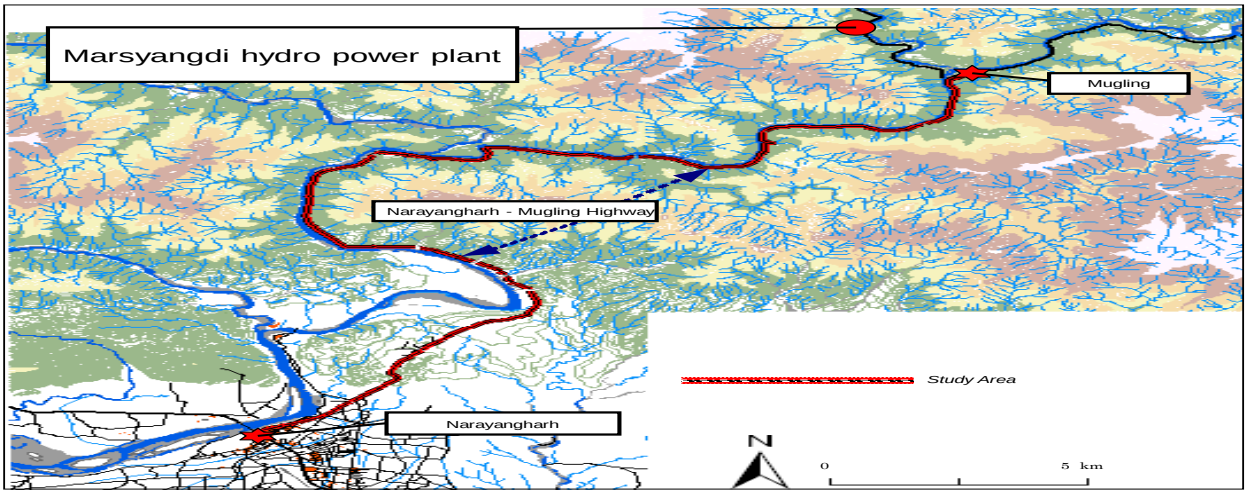

राप्ति नदीबाट प्रभावित क्षेत्रहरु

परिच्छेद : दुई

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना-२०७६ को विशेषता, उद्देश्य तथा रणनीतिहरु

२.१ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको अर्थ

पूर्वतयारी (Preparedness)

विपद् पूर्व, भइरहेको समयमा र भईसकेपछि तत्काल प्रभावित मानिसको जीवन रक्षाका लागि आवश्यक पर्ने उद्धार, राहत तथा अन्य कार्यको लागि पहिले नै पूर्ण तयार भएर वस्नु नै पूर्व तयारी हुनु हो ।

विपद् पुर्व गरिने कार्यहरुमा जस्तै उपसमिति कार्यदल लगायत विभिन्न समुहहरु गठन, जिम्मेवारी वांडफाड, स्रोतसाधन को तयारी, योजना तर्जुमा, सुरक्षित क्षेत्रको पहिचान, आदी ।

प्रतिकार्य योजना (Response)

प्रतिकार्य योजनाको अर्थ - विपदबाटे उत्पन्न हुन सक्ने सवै प्रकारका क्षतिलाई न्यूनिकरण गर्न वा विपद पश्चात गरिनु पर्ने खोज तथा उद्धार राहत, र पुननिर्माण जस्ता कार्यहरु प्रभावकारी र चुस्त दुरुस्त रुपमा सम्पन्न गर्नको लागि पुर्व तयारीका साथ गरिने समिति, उप समितिको कार्यदल स्वयम सेवक परिचालन सुरक्षित क्षेत्रमा पिडितहरुलाई संरक्षण गर्ने राहत सामाग्री, औषधि लत्ताकपडा र आवश्यक भौतिक साधन स्रोत र मानवशक्तिको व्यवस्थापन समेतको तत्कालिन तथा दिर्घकालिन योजनालाई विपद प्रतिकार्य योजना भनिन्छ ।
जस्तैः खोज तथा उद्धार, राहत, समिति, उपसमित, कार्यदल र स्वयंमसेवक परिचालन, सुरक्षित क्षेत्रमा पीडितहरुलाइ संरक्षण लगायत मनो विमर्श जस्ता कार्यहरु ।

२.२ योजनाको महत्व

- यो योजनाले जिल्लामा उपलब्ध स्रोत साधनको आँकलन गरी विपद्को पूर्वतयारी गर्न सहयोग गर्छ ।
- आपत्कालीन मानवीय सहयोगका क्षेत्रहरु निर्धारण गरी विपद्को समयमा गरिने सबै प्रकारका सहयोगलाई व्यवस्थित गर्न सहयोग गर्छ ।
- विपद्को समयमा मानवीय सहयोगलाई व्यवस्थित गर्ने सुनिश्चितता दिन्छ ।
- विपद्को जोखिम कम गर्न सरोकारवाला र समुदायलाई सामूहिक रुपमा कार्य गर्ने प्रेरणा दिन्छ ।

- पीडितलाई आफ्नो अधिकार र दायित्वको बारेमा सचेत गराउँछ ।
- उद्धार र राहतजस्ता कार्यमा पीडित समुदायको समान पहुँचको प्रत्याभूति गर्छ ।
- आपत्कालीन समयमा सूचना र जानकारी प्रक्षेपणलाई व्यवस्थित र विस्वसनीय बनाउन सहयोग गर्छ ।
- सामाजिक, सांस्कृतिक मर्यादा तथा सद्भाव अभिवृद्धिको लागि मार्ग प्रशस्त गर्छ ।
- खानेपानी, सरसफाइ र स्वास्थ्य प्रबर्द्धनका विषयलाई व्यवस्थित गर्न सहयोग गर्छ ।
- स्रोतको सही सदुपयोग गरी पीडित समुदायलाई प्रकोपको पीडाबाट मुक्ति दिने बाटो तयार गर्छ ।
- क्षेत्रगत रूपमा कामको बाँडफाँड हुने हुँदा मानवीय सहयोग पारदर्शी, प्रभावकारी र व्यवस्थित हुनुको साथै सेवाप्रदायकमा जवाफदेही र उत्तरदायित्वको भावनाको विकास गराउँछ ।

२.३ पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको विशेषता

- विपद् व्यवस्थापनको महत्वपुर्ण चरणका रुपमा रहने प्रतिकार्यका लागि प्रभावकारी पूर्वतयारी गर्नु नै जिल्ला पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना को मुख्य ध्येय हो ।
- यो जिल्ला पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनामा विपद् जोखिम नक्शांकन गरिएको
- जिल्लाको संभावित विपद्को लागि पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना बनाउनुपर्ने कुरामा जोड दिइएको
- पूर्व तयारी गर्नु नै जिल्ला पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनामा अवस्थामा आधारित पूर्व तयारी (Scenario based preparedness plan) हुनुपर्ने कुरामा जोड दिइएको छ ।
- यस विपद् पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनामा Strengthening of emergency response को कुरामा जोड दिइएको छ ।
- विपद्को पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको हरेक वर्ष दुईपटक पुरावलोकन गरिएको छ ।
- विपद् पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनामा विषयगत क्षेत्रको निर्माण गरि अल्पकालिन र दिर्घकालिन योजना वनाउने व्यवस्था गरिएको छ ।
- यस विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनामा स्थानीय निकायलाई विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना बनाउन उत्तरदायी बनाइ आपतकालिन कोषको स्थापना गर्न उत्प्रेरित गरिएको ।
- यस विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना जिल्ला दैविक प्रकोप उद्धार समितिबाट निर्णय गराइ कार्यन्वयनमा लैजाने व्यवस्था गरिएको ।

२.४ उद्देश्यः

विपद्को समयमा पीडितको खोज तथा उद्धार गरी स्थानीय स्रोतको अधिकतम उपयोगद्वारा प्रभावित समुदायलाई व्यवस्थित, प्रभावकारी र जवाफदेहीयुक्त मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउनु र आउन सक्ने विपद्को सामना गर्न विपद्पूर्व आवश्यक पूर्वतयारी गर्नु यस योजनाको मूल उद्देश्य हो । यस योजनाका पूरक उद्देश्य निम्नअनुसार छन् :

१. जिल्लामा घट्नसक्ने विपद्को सामना गर्न आवश्यक स्रोतसाधनको व्यवस्था सहित क्षेत्रगत रूपमा पूर्वतयारी गर्नु,

२. विपद्मा परेका व्यक्ति, परिवार र समुदायलाई तत्काल उद्धार गरी मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउने सुनिश्चितता गर्नु

३. विपद्बाट प्रभावित समुदायलाई सुरक्षित र सम्मानजनक जीवनयापनका लागि आधारभूत सहयोग उपलब्ध गराउने प्रत्याभूति गर्नु,

४. चेतनामूलक तथा न्यूनीकरणका कार्यक्रम मार्फत दीर्घकालीन रुपमा विपद्बाट हुने क्षतिलाई कम गर्दै लैजान सहयोग पुऱ्याउनु

५. स्थानीय विपद् व्यबस्थापन समितिहरुसंग सम्पर्क, समन्वय र सहकार्य गर्नु ।

२.५ योजनाको लक्षित समुह

- बाढी, पहिरो, डुवानको जोखिममा रहेका चितवन जिल्लाका भरतपुर महानगरपालिका, माडि नगरपालिका, राप्ती नगरपालिका, खैरहनी नगरपालिका, नारायणी नदी, राप्ती नदी, कहरेखोला, जुगेडी लगायतका आसपासका वासिन्दाहरु यस कार्ययोजनाको प्राथमिक लक्षित समूह हुन् ।

- जिल्ला स्थित सबै स्थानीय तह बाढी पहिरो र भूकम्प जन्य तथा अन्य विपद् परेमा यसै योजनालाई आधार मानेर जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले मानवीय सहयोग परिचालन गर्ने भएकोले ती गाविस र त्यहाँका बासिन्दालाई द्वितीय रूपमा लक्षित समुह मान्न सकिन्छ ।

- जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति योजना कार्यान्वनको दृष्टिले लक्षित निकाय हुन् ।

- जिल्लाभित्र विपद् व्यवस्थापनका साथै सामाजिक तथा आर्थिक विकासको लक्ष्य लिएर काम गर्ने राष्ट्रिय, स्थानीय गैरसरकारी संस्था, दातृ निकाय र निजी क्षेत्रलाई समेत योजनाले मार्गदर्शन गर्ने भएकोले कार्यान्वनको दृष्टिल यो समूह पनि लक्षित समुह हो ।

२.६ अपेक्षाकृत विषयगत उपलब्धिहरुः-

- विपद्को समयमा सम्पूर्ण विषयगत क्षेत्रहरु क्रियाशिल भै प्रतिकार्यमा संलग्न हुनेछन् ।
- विपद्को समयमा शंकटग्रस्त क्षेत्रका व्यक्तिहरुले तत्काल सम्बन्धित निकायसँग सम्पर्क समन्वय गर्न सक्नेछन् ।
- प्रकोप जोखिम न्यूनिकरण तथा पूर्वतयारीमा सम्बन्धित निकायहरुवीचको समन्वय थप सुदृढ भएको हुनेछ ।
- जिल्लामा सम्भावित प्रकोप र संकटासन्न क्षेत्र समुदाय सम्बन्धी जानकारी अध्यावधिक भएको हुनेछ ।
- जिल्लाका सबै स्थानीय तहहरुमा विपद् जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धी योजनाहरु कार्यान्वयन गर्न मद्दत पुगेको हुनेछ ।
- जिल्लाका समुदायमा विपद् जोखिम न्युनीकरण सम्बन्धि क्रियाकलापहरुले थप गति लिएका हनेुछन् ।
- जिल्लामा विपद्हरुबाट हुने धनजनको क्षतिमा कमि आएको हुनेछ ।

२.७ पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गर्दा अवलम्बन गरिएको प्रक्रिया र विधि

२.७.१ प्रक्रिया

जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको तर्जुमा जिल्लाका सम्पूर्ण सरोकारवालाहरूको संलग्नतामा गरिएको छ । जिल्लामा क्रियाशिल विभिन्न निकायहरूको क्षमता विश्लेषणका आधारमा पूर्व-तयारी तथा प्रतिकार्य कार्यक्रमका लागि भूमिका तथा जिम्मेवारी निर्धारण गरिएको छ। विगतका वर्षको विपद्को अनुभवबाट सिकिएका पाठ तथा सिफारिसहरूलाई हरेक क्षेत्र (Cluster) का लागि आपत्कालिन योजना तर्जुमा गर्दा ध्यानमा राखिएको छ । आपत्कालिन योजनालाई अन्तिम रूप दिईसकेपछि पूर्वतयारी सम्बन्धी कदमहरूमा भएको प्रगतिलाई सुनिश्चित गर्नका निमित्त सो योजनाको समीक्षा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिबाट भई लागु गरिएको छ । यसका लागि जिल्लामा विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्यको क्षेत्रमा काम गर्ने विभिन्न सरकारी निकाय तथा राष्ट्रिय एवं अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संघ संस्थाहरु संग छलफल गरी देहायको प्रक्रिया अपनाईएको थियो ।

सिंगो नेपाल भूकम्पीय प्रकोपको दृष्टिले अत्यन्त जोखिममा छ भने पानीजन्य प्रकोपका दृष्टिले पनि यो जिल्ला नेपालका उच्च जोखिम भएका जिल्ला मध्ये पर्दछ । यसकारण भूकम्पीय र बाढी पहिरोको प्रकोपबाट उत्पन्न हुन सक्ने विपद्को सन्दर्भलाई लिएर यो योजना तयार गरिएको छ । योजना तर्जुमाको क्रममा निम्न निकायहरुको सक्रिय सहभागिता रहेको छ ।

१) योजना तर्जुमा प्रक्रियालाई प्रमुख जिल्ला अधिकारी तथा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षद्वारा नेतृत्व गरिएको,

२) मानवीय सेवाको क्षेत्रमा काम गर्ने गैरसरकारी संस्थाहरुका प्रतिनिधिको सहभागिता रहेको,

३) राजनीतिक दलका जिल्लाका प्रतिनिधि, उद्योगी, व्यापारी र नागरिक समाज र निजी क्षेत्रका प्रतिनिधिहरुको सहभागिता रहेको,

४) सुरक्षा निकाय (नेपाल प्रहरी र नेपाली सेना) का प्रतिनिधिहरूको सक्रिय सहभागिता रहेको,

५) जिल्लास्थित सरकारी कार्यालयका प्रतिनिधिहरूको सहभागिता रहेको ।

२.७.२ विधि

क. जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको मिति २०७५।०८।२४ गतेको बैठकको निर्णयानुसार विपद् प्रतिकार्य योजना निर्माण सम्बन्धी आवश्यक पुर्व तयारी सम्पन्न गरी निर्माण गरिएको ।

ख. तथ्याङ्क तथा सूचनाको स्रोत : द्वितिय सूचनाहरु प्रयोग, कलष्टर छलफल र विभिन्न प्रकाशनहरुवाट तथाकं हरु संकलन गरिएको ।

ग. विपद्बाट हुने भौतिक मानवीय र आर्थिक क्षेतीलाइ न्यूनिकरण गर्न र उद्धार कार्यलाइ व्यवस्थित गर्न विपद् जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी कानूनलाइ संशोधन र एकिकरण गर्न बनेको ऐन बमोजिम प्रत्येक स्थानीय तहले निर्माण गरेको विपद् प्रतिकार्य योजनालाइ आधार मानि तयार गरिएको ।

२.८ योजनाका सीमितताहरु

यस योजनाका निम्नानुसार सीमितता रहेको छ :

१. बाढी पहिरोजन्य विपद्को जोखिममा रहेका जनसङ्ख्या लाई मात्र लक्षित गरी तयार गरिएको तथा अनुमान गरेभन्दा ठूलो संख्यामा प्रभाव पार्ने विपद् आइलागेको खण्डमा यस योजनमा तय गरिएका प्रावधानलाई पर्याप्त नहुन सक्छ ।

२. विपद्को जोखिम र सङ्कटासन्न गाविस र समुदायको अनुमान तथा प्रक्षेपण धेरै देखिँदा कार्ययोजना र त्यसले निर्धारण गरेको बजेट महत्वकांक्षी देखिन सक्छ ।

३. यो कार्ययोजना विकास-निर्माणसँग सम्बन्धित नभएर विपद् व्यवस्थापनको लागि तयार गरिएको हुँदा पूर्वतयारीका कार्य निरन्तर गरिरहनु परेपनि प्रतिकार्यका अधिकांश प्रावधान विपद् नपरेमा निस्क्रिय रहनेछन् ।

४ कार्ययोजना राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय मान्यताअनुरुप क्षेत्रगत अवधारणा अन्तर्गत तर्जुमा गरिएको छ । जिल्लास्थित निकाय तथा संस्थाले आफ्नो नेतृत्वलाई प्रभावकारी नबनाए क्षेत्रगत अवधारणाको कार्यान्वयन कमजोर हुन सक्नेछ ।

५ विपद् परिहालेको अवस्थामा योजना अनुरुप मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउन जिल्ला दैवीप्रकोप उद्धार समितिसँग स्रोतको अभाव हुने भएकोले योजना अनुरुप विपद् प्रतिकार्यका कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सरकार, केन्द्रीय दैवी प्रकोप उद्धार समिति र दाताहरुसँग सहयोग र सहकार्य गरी पूर्वतयारी गर्नु पर्नेछ । समितिसँग स्रोतको अभाव हुने भएकोले योजना अनुरुप विपद् प्रतिकार्यका कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सरकार, केन्द्रीय दैवीप्रकोप उद्धार समिति र दाताहरुसँग सहयोग र सहकार्य गरी पूर्वतयारी गर्नु पर्नेछ ।

६ प्रतिकार्य योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न जिल्ला दैवीप्रकोप उद्धार समितिलाई क्षेत्रगत रूपमा जनशक्ति तयार गर्न र भौतिक सामग्रीहरु प्राप्त गर्न समय लाग्नेछ र त्यसको लागि स्रोतको खोजी गर्नु पर्ने अवस्था रहन्छ ।

२.९ योजना तर्जुमाका लागि गरिएका सारांशमा कार्यगत तहहरु :

२.१० विषयगत क्षेत्रहरु (Clusters) (१० वटा)

क्रसं	विषयगत क्षेत्र (Cluster)	अगुवा संस्था (Cluster Lead)
१.	सूचना तथा समन्वय (Communication & Coordination)	जिल्ला समन्वय समिति
२.	खोज तथा उद्धार (Search and Rescue)	जिल्ला प्रशासन कार्यालय
३.	खाद्य व्यवस्थापन (Food Management)	कृषि ज्ञान केन्द्र
४.	आपतकालिन् आवास तथा गैरखाद्य सामाग्री व्यवस्थापन (Shelter/NFRI Management)	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी जिल्ला शाखा

५.	खानेपानी तथा सरसफाई व्यवस्थापन (WASH Cluster)	जिल्ला खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय
६.	स्वास्थ्य तथा पोषण व्यवस्थापन (Health and Nutrition Management)	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय, सम्बन्धित स्थानीय तह
७.	आपत्कालिन शिक्षा (Education)	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ तथा सम्बन्धित स्थानीय तहका शिक्षा शाखा
८.	संरक्षण (Protection)	सबै स्थानीय तहका महिला तथा बालबालिका शाखा
९.	फोहोरमैला व्यवस्थापन (Debris Management)	सबै स्थानीय तहहरु
१०.	शव व्यवस्थापन (Dead Body Management)	जिल्ला प्रहरी कार्यालय (DPO)

२.११ रणनीति :

जिल्लाका सम्पूर्ण सरोकारवालाहरूको संलग्नता र प्राप्त सूचना तथा सुझावलाई आधार मान्दै यो योजना जिल्लामा विपद्बाट परेका प्रभावहरूको विश्लेषणमा आधारित रहेर बनाउने प्रयास गरिएको छ । जिल्लामा क्रियाशिल विभिन्न निकायहरूको क्षमताको विश्लेषणका आधारमा पूर्व-तयारी तथा सहयोग कार्यक्रमका लागि भूमिका तथा जिम्मेवारी निर्धारण गरिएको छ ।

जिल्लाका क्रियाशील विभिन्न निकायहरुको क्षमताको विश्लेषणको आधारमा पूर्वतयारी तथा सहयोग कार्यक्रमका लागि भूमिका निर्धारण गरिएको छ। हरेक क्षेत्र (Cluster) मा नेतृत्व गर्ने निकायहरुको अगुवाइमा क्षेत्रगत क्षेत्र सदस्य (Cluster Member) हरु बीचमा समन्वय गरिएको छ । विपद्को परिस्थिति वाट सम्भावित उठ्न सक्ने सवालहरूलाई सम्बोधन गर्नका निमित्त आफ्नो क्षेत्रको आपत्कालीन पूर्व-तयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको कार्यान्वयन समन्वयात्मक रूपमा गर्न ती निकायहरूका सबल पक्ष तथा विशेषज्ञता माथि ध्यान दिईएको छ । विगत वर्षको विपद्को अनुभव बाट सिकिएका विषय बाट हरेक क्षेत्र का लागि योजना तर्जुमा गर्दा ध्यानमा राखिएको छ । विपद पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको अन्तिम समीक्षा पछि पुर्ण रुप दिईनेछ र यसमा क्षेत्रगत सदस्यहरुले विपद् सम्बन्धि गतिविधिहरु सञ्चालन गर्न यसै योजनालाई मार्ग दर्शकको रुपमा लिईनेछ ।

२.१२ सन्दर्भ सामग्रीको अध्ययन तथा पुनरावलोकनका स्रोतहरु

- विपद् जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४
- विपद् व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनिति, २०६६
- विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मार्गदर्शन २०६७
- स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमा निर्देशिका २०६८
- विपद् पश्चातको शव व्यवस्थापन सम्वन्धी मार्गदर्शन, २०६८
- ह्योगो कार्यसंचना २००५-२०१५
- राष्ट्रिय विपद् प्रतिकार्य कार्यढाँचा
- सहश्राब्दी विकास लक्ष्यहरु
- स्फियर परियोजना

२.१३ पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना

जिल्लामा मानवीय सहायतामा संलग्न साझेदार निकायहरु पहिचान गरि विभिन्न समिति एवं विषयगत समितिहरुमा संलग्न गरिएको छ । यो योजना आद्यावधिक गर्ने सन्दर्भमा विषयगत क्षेत्रहरु विद्यमान ऐन, कानुन, नीति, रणनीति, योजना, मार्गदर्शन र जिल्ला विपद व्यवस्थापन समतिका विगतका निर्णयहरु, प्रतिवेदनहरु तथा सरोकारवालाहरुका अनुभव र सिकाईहरु पुनरावलोकन गरी तिनको निचोड संलग्न गरिएको छ । जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति र विषयगतसमितिहरुका विभिन्न बैठकका निर्णयहरु निर्णय पुस्तिकामा राखिएका छन् भने तिनको जानकारी समयमै सम्बन्धित निकायहरुमा पठाईएको छ । जिल्लाको समग्र प्रकोप जोखिम विश्लेषण जिल्ला तथा स्थानीय तहहरुमा विभिन्न प्रकोपहरुको जोखिम सम्बन्धि जानकारी दिइएको छ ।

प्रकोप तथा विपद अवस्थाको भविष्यवाणी यकिन गर्न सक्ने साधन, स्रोत र प्राविधिक क्षमता नभएतापनि बाढी तथा विभिन्न रोग व्याधिहरुका सम्बन्धमा विगतका घटना र प्रभावहरुका आधारमा तिनको आँकलन गरी विषयगत कार्यालयहरुले प्रकोपका सन्दर्भमा जनचेतना जगाउने तथा पूर्व तयारी अवस्थामा रहनु पर्दछ । विपद् अवस्थाको व्यवस्थापनको लागि गर्नु पर्ने क्रियाकलापहरु समेटि १० वटै विषयगत समितिहरुद्वारा तयार गरिएको पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजनामा राखिएको छ ।

परिच्छेद : तीन

विषयगत क्षेत्रको भूमिका तथा जिम्मेवारी

विपद् जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४ का अनुसार :

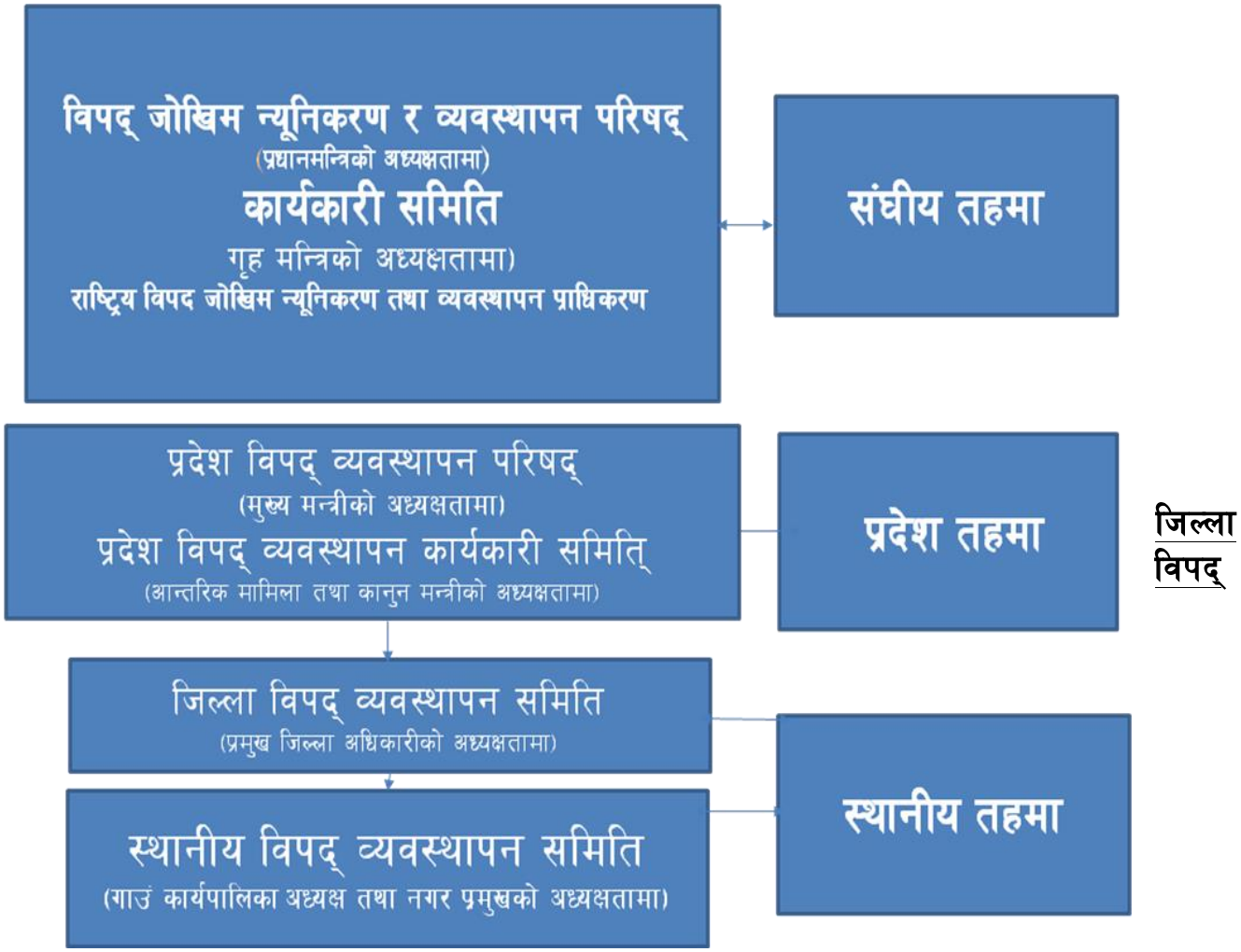

३.१ विषयगत क्षेत्रको भूमिका तथा जिम्मेवारीः-

जिल्लामा अवस्थित विभिन्न निकायहरुको निकायगत भूमिका/जिम्मेवारी पहिचान गरी आवश्यकता अनुसार विपद् सम्बन्धि कार्य गर्न जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको मातहतमा विषयगत समितिहरु गठन गरि आवश्यक निर्देशन र मार्गदर्शन गरिएको छ। जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, उपसमितिहरुको विस्तृत विवरण निम्न अनुसार रहेको छ।

३.२ जिल्ला विपद व्यवस्थापन समितिको हालको संरचना :-

क. प्रमुख जिल्ला अधिकारी अध्यक्ष

ख. जिल्ला समन्वय समितिको प्रतिनिधि	सदस्य
ग. जिल्ला भित्रका स्थानीय तहका अध्यक्ष तथा प्रमुख	सदस्य
घ. स्वास्थ्य सम्बन्धि बिषय हेर्ने जिल्लास्थित कार्यलयको प्रमुख	सदस्य
ङ. जिल्ला स्थित सुरक्षा निकायका प्रमुखहरु	सदस्य
च. जिल्ला स्थित पुर्वाधार तथा सामाजिक विकास सँग सम्बन्धित कार्यालयका प्रमुखहरु	सदस्य
छ. राष्ट्रिय मान्यता प्राप्त दलका जिल्लास्थित प्रमुख तथा प्रतिनिधि	सदस्य
ज. नेपाल रेडक्रस सोसाइटिको जिल्ला स्थित प्रमुख	सदस्य
झ.गैरसरकारी महासंघको जिल्लास्थित प्रमुख	सदस्य
ञ. नेपाल पत्रकार महासंघको जिल्ला स्थित प्रमुख	सदस्य
ट.उद्योग वाणिज्य संघको जिल्लास्थित प्रमुख	सदस्य
ठ. प्रमुख जिल्ला अधिकारीले तोकेको अधिकृत	सदस्य सचिव

यसरी नै विपद विपद जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४ बमोजिम स्थानीय तहहरुमा समेत स्थानीय विपद व्यवस्थपान समिति गठन गरी काम अगाडि बढाउने छ ।

३.३ स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिः-

चितवन जिल्लाको १ महानगरपालिका, विभिन्न ५ नगरपातिका तथा १ गाउँपालिकाहरुमा जिल्लास्तरमा जस्तै स्थानीय स्तरमा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन गरिएका छन् । ती समितिहरुले पनि स्थानीय अवस्थाको पहिचान गरी आफनो स्थानीय तहको निम्ति विपद् व्यवस्थापन समिति गठन गरी योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्न पहल गरिने छ । विपद् व्यवस्थापन योजना तयार भै समितिहरु गठन भएका स्थानीय तहहरुमा ती योजनाहरुलाई अद्यावधिक समेत गरिने छ ।

स्थानीय तह स्तरमा विपद् व्यवस्थापन समितिको नेतृत्व स्थानीय तहका प्रमुखको अध्यक्षतामा गठित विपद व्यवस्थापन समितिले गर्नेछन र आवश्यक सहयोग जिल्ला विपद व्यवस्थापन समितिले गर्नेछ । स्थानीय निकाय कै प्रमुखको नेतृत्वमा विभिन्न विषयगत निकायहरु, राजनैतिक प्रतिनीधिहरु र समाजसेवीहरुको प्रतिनिधित्व रहने व्यवस्था गरिएकोछ । जसबाट स्थानीय र जिल्ला वीचको समन्वय सुदृढ हुन गई प्रतिकार्य थप प्रभावकारी हुने अपेक्षा गरिएको छ ।

स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको काम कर्तव्य र अधिकार

क. परिषद्बाट स्वीकृत राष्ट्रिय नीति तथा योजना एवम् कार्यकारी समिति र प्रदेश विपद् व्यबस्थापन समितिबाट स्वीकृत एकीकृत तथा क्षेत्रगत नीति योजना र कार्यक्रम अनुरुप हुने गरी स्थानीय विपद् व्यवस्थापन योजना तर्जुमा गरी कार्यन्वयन गर्ने

ख. स्थानीय तहलाई विपद् व्यवस्थापनका लागि बजेट विनियोजन गर्न लगाउने

ग. सरकारी, निजी एवम् गैरसरकारी संस्था, स्थानीय स्वयंसेवक, सामाजिक परिचालक लगायत सम्बन्धित सबै पक्षको समन्वय र संलग्नतामा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने

घ. स्थानीय तहका पदाधिकारी, कर्मचारी, स्वयंसेवक, सामाजिक परिचालक तथा समुदायलाई विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा प्रशिक्षण दिने व्यवस्था मिलाउने

ङ. भौतिक संरचना निर्माण गर्दा भवनसंहिता लगायत अन्य स्वीकृत निर्देशिका वा मापदण्डको पालना गराउने

च. स्थानीय समुदायलाई विपद्प्रति जागरुक बनाउन, विपद्संग सम्बन्धित योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्न तथा विपद्को घटना हुनासाथ प्रतिकार्यका लागि परिचालित हुन वडा वा समुदायस्तरमा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य समिति गठन गर्ने

छ. विपद् प्रतिकार्यका लागि आपतकालिन नमूना अभ्यास गर्ने

ज. विपद् प्रभावित क्षेत्रमा उद्धार तथा राहतको व्यवस्था गर्ने

झ. विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा सार्वजनिक संस्था तथा व्यवसायिक प्रतिष्ठानले यस ऐन बमोजिम कार्य गरे नगरेको अनुगमन गर्ने

ञ.स्थानीय तहमा विपद् व्यवस्थापन सूचना प्रणाली तथा पूर्वचेतावनी प्रणालीको विकास र सञ्चालन गर्ने गराउने

ट. स्थानीय स्तरमा आपतकालिन कार्य सञ्चालन केन्द्रको स्थापना र सञ्चालन गर्ने

ठ. विपद्मा परी हराएका, विग्रेका वा नष्ट भएका कागजातको यकिन तथ्याङ्क अद्यावधिक गरी राख्न लगाउने

ड.विपद्बाट प्रभावित घरपरिवारको पहिचान, स्तर निर्धारण तथा परिचयपत्र वितरण गर्ने गराउने

ढ. विपद्को समयमा प्रयोग गर्न सकिने गरी वारुणयन्त्र लागयतका अन्य उपकरणहरु तयारी हालतमा राख्न लगाउने

ण. कार्यकारी समिति, प्रदेश विपद् व्यवस्थापन समिति तथा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको निर्णय अनुसार विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी अन्य कार्य गर्ने गराउने

त.विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा तोकिए बमोजिमका अन्य कार्य गर्ने गराउने ।

३.४ विषयगत उपसमितिहरु

आपतकालीन अवस्थामा आवश्यक कार्यहरु सम्पादन गर्न गठित १० उपसमितिहरुको नेतृत्व प्रदान गर्ने निकाय, क्षेत्रगत कार्यहरु र सहयोगी निकायहरु रहेको छ ।

३.५ मानवीय सहायतामा संलग्न साझेदार निकायको विवरण

चितवन जिल्लामा सुरक्षा निकायहरु, सरकारी कार्यालयहरु लगायत विभिन्न राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैरसरकारी संघसंस्थाहरु मानवीय सहयोगका लागि कार्यरत रहेका छन् । यी बाहेक जिल्लामा विभिन्न सञ्जालहरु जस्तै नेपाल रेडक्रस सोसाईटी जिल्ला शाखा, उद्योग बाणिज्य संघ, गैसस महासंघ आदि निकायहरु मानवीय सहायताको लागि प्रतिबद्ध भई जिम्मेवारी निर्वाह गरिरहेका छन् । प्राप्त विवरणको आधारमा सरकारी तथा गैर सरकारी कार्यालय/निकायहरुको सम्पर्क सूचि विषयगत क्षेत्रको अगुवा तथा सहयोगी संस्थाको शिर्षक भित्र राखिएको छ ।

३.६. सन्दर्भ सामग्री पुनरावलोकन

क्र.स.	प्रतिवेदन/प्रकाशनको नाम	सिकाई/असल अभ्यासहरु
१	विपद् व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनिति, २०६६	विपद् जोखिम व्यवस्थापनसम्बन्धी वर्तमान नीति, कानुन तथा संस्थागत व्यवस्थाको जानकारी । विषयगत क्षेत्रको अवधारणाको जानकारी ।
२	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मार्गदर्शन २०६७	योजना तर्जुमाका विभिन्न चरण तथा प्रक्रियाबारे जानकारी
३	गाविस तथा नपा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन योजना, २०६५	जिल्ला स्तरमा प्रकोपको स्तरिकरण, स्थानिय तहको विपद् व्यवस्थापन योजना, सरोकारवालाहरु विश्लेषण
४	विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि राष्ट्रिय रणनीति, २०६६	विपद् व्यवस्थापनका लागि राष्ट्रिय स्तरमा तयार भएको नीतिबारे ज्ञान र सा सम्बन्धि प्रक्रियागत स्पष्टता
५	दैवी प्रकोप उद्धार ऐन, २०३९	उद्धार ऐनमा भएको व्यवस्था, मापदण्ड र सरकारी संरचना बारे ज्ञान
६	स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५	विकास र विपद् व्यवस्थापन विच गरिनु पर्ने कार्य र स्थानिय निकायको भूमिकामा प्रष्टता
७	स्फेयर परियोजना	राहत मापदण्ड र न्यूनतम आवश्यकता बारे ज्ञान
८	ह्योगो कार्यसंरचना र नेपाल	तोकिएका पांच प्राथमिकता वारे जानकारी

९	स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४	उद्धार राहत तथा पुनर्स्थापना
१०	विपद जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४	ऐनमा भएको व्यवस्था बमोजिम संरचना र कार्यहरुको ज्ञान

३.७ विपद् निम्ताउने कारक तत्वहरु

- चेतनाको अभाव, अव्यवस्थित वसोवास, चेतनाको कमि, गरीबी आदी ।
- भौगोलिक अवस्था, भू वनोट तथा धरातलीय असर (उच्च पहाड १४४७ मीटर देखि समथर १४४ मिटर सम्म जमिन)
- नारायणी, राप्ती, रिउ, वांदरमुढे, च्यात्राखोला, मुगई, कयर, पहाडी भाग, समथर जमिन आदी ।
- चितवन राष्ट्रिय निकुन्ज, वन्यजन्तु आरक्ष, जंगली जनावरहरु, मध्यवर्ति क्षेत्र

  अतिवृष्टी, अनावृष्टी — जलवायु परिवर्तन

  कमजोर पूवाधार — कानुन कार्यान्वयनको अभाव

३.९ आ.व. २०७३ देखि आ.व. २०७५ सम्मको विपद् सम्बन्धी जानकारी

सि.न.	मिति	स्थान	बाढ़ी/पहिरो/ डुबेरहावाहुरी/		हात्ती/गैडा र अन्य जनावर		चट्याङ्/करेन्ट		आगलागी		सवारी दुर्घट्ना		जम्मा	
			म.	पु.	म.	पु.	म.	पु.	म.	पु.	म.	पु.	म.	पु.
१	२०७५-०१	चितवन जिल्ला भरीको विभिन्न स्थानहरुमा भएका घटनाहरु	१	१	०	०	०	१	०	०	०	१	१	३
२	२०७५-०२		१	१	०	१	०	०	०	०	१	०	२	२
३	२०७५-०३		२	५	०	०	०	१	०	०	१	५	३	११
४	२०७५-०४		०	०	१	०	०	०	०	०	२	८	३	८
५	२०७५-०५		०	२	०	२	०	०	०	०	१	५	१	९
६	२०७५-०६		०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	०	१
७	२०७५-०७		०	०	०	२	०	०	०	०	०	०	०	२
८	२०७५-०८		०	१	२	०	०	०	०	०	०	०	२	१
९	२०७५-०९		०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१०	२०७५-१०			०	०	०	०	१	०	०	०	०	०	१
२०७५ सालको विवरण			४	१०	३	५	०	४	०	०	५	१९	१२	३८
२०७४ सालको विवरण			१०	२७	३	२	०	७	०	२	४	२०	१७	५८
२०७३ सालको विवरण			१	८	७	३	१	२	१	१	४	३३	१४	४७

३.१०. जिल्ला तहमा प्रकोप जोखिम विश्लेषण

प्रकोपहरु	अति प्रभावित स्थानीय तह	प्रभावित गाविसहरु/नपा/उमनपा
बाढी	भनपा १६,१७,१८,२७,२८२९, माडी नपा १,२,३,६ र ७	कालिका नपा

पहिरो	भनपा २९ र इच्छाकामना गापा	इच्छाकामना गापा र राप्ती नपा
डुबान	माडी नपा,राप्ती नपा	रत्ननगर नपा, खैरहनी नपा
भुकम्प	कालीका नपा, इच्छाकामना गापा, राप्ती नपा	भरतपुर मनपा, माडी नपा, कालीका नपा, रत्ननगर नपा, खैरहनी नपा
वन्यजन्तु आक्रमण	जंगल सँग प्रत्यक्ष जोडिएका नपाहरु (मध्यवर्ति क्षेत्रका नपाहरु) माडी नपा, भनपा १३,२२,२३,२४,२५,२६,२७,२८ रत्ननगर नपा ९, खैरहनी नपा १०,११,१२,१३	रत्ननगर नपा, भरतपुर मनपा, राप्ती नपा, कालीका नपा
खडेरी	भरतपुर मनपा, राप्ती नपा र माडीनपा	भरतपुर मनपा, खैरहनी, रत्ननगर
सडक दुर्घटना	राजमार्ग जोडीएका स्थानीय तह इच्छाकमना, रत्ननगर, राप्ती, भमनपा	माडी, भमनपा
आगलागी	खैरहनी नपा , भनपा, माडी नपा र रत्ननगर नपा	निकुञ्ज आसपासमा रहेका स्थानीय तह
महामारी	भरतपुर, रत्ननगर माडी क्षेत्र, सुकुम्बासी वस्ती शहरी क्षेत्र, पहाडी क्षेत्र	राप्ती नपा

३.११ विपद्को अवस्था

प्रकोप जोखिम विश्लेषण तालिकामा दिइएको सूचिको आधारमा जिल्लामा क्रमशः बाढी, पहिरो, भूकम्प, वन्यजन्तु आक्रमण, खडेरी, सडक दुर्घटना प्रमुख पर्दछन् । यी वाहेक आगलागी, महामारी, हावाहुरी, चट्याङ अन्य विपद् हुन् जसले यस जिल्लालाई हरेक वर्ष प्रभावित पारीरहन्छ ।

३.१२ सामान्य प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्य

जिल्ला तहमा विपद् सम्बन्धि प्रतिकार्यका लागि निम्न उल्लेखित बुँदाहरु कार्यान्वयनमा ल्याउन जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितीले भूमिका निर्वाह गर्ने समझदारी गरिएको छ ।

- विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना एकिकृत रुपमा कार्यान्वयनका लागि कार्यदल गठन गर्ने ।
- विपद् पूर्वतयारीका वारेमा निरन्तर छलफल चलाउने ।
- जोखिम न्यूनिकरण गर्न जनचेतनामूलक कार्यक्रमको तयारी तथा विभिन्न संयन्त्र मार्फत सूचना प्रवाह गर्ने ।

- प्रतिकार्यलाई प्रभावकारी एवं व्यवस्थित गर्न जिल्लास्तरमा व्यवहारिक अभ्यास (Simulation) गर्ने ।

३.१३ आवश्यकताको लेखाजोखा तथा रिक्तता पहिचान

जिल्लामा पहिचान भएका प्रकोपहरुको आधारमा सम्भाव्य विपद्को अवस्थालाई सम्बोधन गर्नका लागि वास्तविक रुपमा आवश्यक उद्धार तथा राहत सामग्रीहरु संख्यात्मक रुपमा पहिचान गर्न नसकिएता पनि अति उपयोगी निम्न सामग्रीहरुको थप जोगाड गरि राख्नु जरुरी ठानिएको छ ।

क्र.सं.	सामग्रीको नाम	क्र.सं.	सामग्रीको नाम
१	मोटरवोट	६	डुंगा
२	लाईफ ज्याकेट	७	जेनेरेटर र ईलेक्टिक सामाग्री
३	क्याराविन	८	टेण्ट, पालहरु
४	ट्यूव	९	डोरी (रोप)
५	क्यायक	१०	जि.पि.यस.

परिच्छेद चार : विषयगत क्षेत्र

४.१ पूर्व सूचना तथा समन्वय

४.१.१ काम, कर्तव्य अधिकार

क्रस	कामको विवरण	जिम्मेवारी	समयावधि
१	प्रकोपको पहिचान तथा पूर्व अनुमान गरि खतराको आधिकारीक सूचनाहरु लिने र संचार माध्यमवाट प्रसारण गर्ने र गराउने	डि इ ओ सि	निरन्तर
२	जिल्लामा प्रकोपको सोधपुछ गर्न जिल्ला प्रहरी कार्यालय मा टोल फ्रि नम्वर १०० र शसस्त्र प्र. वल को १११४ र जिल्ला आपतकालीन कार्य संचालन केन्द्रको ०५६५३२८३२ व्यवस्था गर्ने र सरोकारवाला हरुलाई सो को जानकारी दिने	" "	तत्काल र निरन्तर
३	अस्थाई आश्रय स्थलको सम्वन्धमा जानकारी प्रभावित समुदायमा सहज र तत्काल पहुच भएका संचार को माध्यमवाट जानकारी गर्ने गराउने	" "	निरन्तर
४	प्रकोप सम्भावित क्षेत्रहरु, अनलाईन सेवा र प्रकोप प्रभावित लाई सहयोग गर्ने निकायको नामवली र सम्पर्क नम्वर सम्प्रेषण गर्ने ।	" "	निरन्तर
५	समय समयमा वाढी पहिरो, भूकम्प तथा अन्य आकस्मीक प्रकोप आउने क्षेत्रहरुमा टेलिफोन सम्पर्क गरि अवस्थाको जानकारी लिने, जलमापन केन्द्र र संकटासन्न समुदाय विचको सम्पर्क निरन्तर गराईरहने ।	" "	प्रकोप आउने सम्भावित अवधि भर
६	जिल्ला स्तरमा सूचनाहरु लिने वा गाउस्तरमा भएका घटनाहरुको आधिकारीक विवरण दिने हरुको सम्पर्क नम्वर लिने दिने कार्य ।	" "	निरन्तर
७	सडक दुर्घटना, सवारी आवागमन अवरोध जस्ता घटनाहरुको अनुगमन तथा सूचना सम्प्रेषण गर्ने ।	" "	निरन्तर
८	प्रकोप क्षेत्रवाट आएका सूचनाहरु स्थानीय रेडीयो, टेलिभिजन, पत्रपत्रिका तथा अन्य संचार माध्यमवाट प्रचारप्रसार गर्ने ।	स्थानीय तह	निरन्तर
९	पूर्व सूचना प्रभावकारी भए नभएको यकिन गर्न सम्वन्धित क्षेत्रहरुको अनुगमन गर्ने ।	" "	निरन्तर
१०	वाह्य सहयोग आवश्यक भएमा सो जुटाउन प्रजिअ लाई जानकारी गराउने	" "	आवश्यक भएमा
११	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले सुम्पेका पूर्व सूचना तथा संचार समन्वय सम्वन्धि अन्य जिम्मेवारीहरु पुरा गर्ने	स्थानीय तह	आवश्यकता अनुसार

४.१.२ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

मुख्य बिपद्को किसिमः बाढी, भूकम्प, पहिरो, आगलागी, सडक दुर्घटना, महामारी, बन्यजन्तु आक्रमण,चट्याङ ।

विपद्को अनुमानित अवस्थाः

- जनधनको क्षती हुन सक्ने ।
- सञ्चारका साधनहरु क्षतिभई सूचना प्रसारण अवरुद्ध हुन सक्ने ।
- सूचना तथा तथ्याङ्क सङ्कलनमा समस्या उत्पन्न हुने ।
- समयमा क्षति विवरण प्राप्त गर्न कठिनाइ हुने सम्भावना रहन्छ ।
- द्रुत समन्वयको खाँचो पर्ने ।
- टेलिकमको टावर क्षती हुन सक्ने ।

विषयगत उद्देश्यः

- सबै पक्षहरुसँग समन्वय कायम गरि विपद्लाई सम्बोधन गर्ने ।
- सूचना प्रवाहको वैकल्पिक उपायहरू पहिचान गरी सूचना प्रवाह गर्ने ।
- प्राप्त सूचनालाई प्रमाणित गरी सम्बन्धित क्षेत्रहरूलाई उपलब्ध गराउने ।

४.१.३ विपद् अवस्थामा आधारित आपतकालीन प्रतिकार्य योजनाः

विपद्को घटना पश्चात को अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीन कार्य (विपद्को प्रकृतिमा आधारित)	आपतकालीन अवस्था संवोधन गर्न गरीने पूर्वतयारी कार्य	पूर्वतयारी कार्य संवोधनगर्न रिक्तताको पहिचान	मुख्य जिम्मेवार निकाय
पहिलो दिन	• घटनाको बारेमा सञ्चार माध्यमलाई सुचना दिने • सुचना प्राप्तहुने वित्तिकै परिस्थितीको गम्भिरता हेरी सुचना विषयगत क्षेत्रको बैठक गर्ने । • बैठक बसि जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिलाई प्राप्त सुचनाको जानकारी गराउने । • नेपाल रेडक्रस जिल्ला शाखा, सुरक्षा निकायसँग समन्वय गर्ने । • अस्पताल तथा जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयलाई तत्काल प्रतिकार्य (Response)का लागि सुचना गर्ने । • अन्यविषयगत क्षेत्रहरुलाई कामको प्रकृतिका आधारमा परिचालन हुनदिने । • थपक्षति हुन नदिन सुचना प्रवाह गर्ने ।	• मानवीय सहायतामा संलग्न निकाय तथा संघ–संस्थाहरुको सम्पर्क सूचि तयार गरि राख्ने । • संचार क्षेत्रलाई परिचालको लागी अभिमुखिकरण कार्य । • विषयगत निकायहरुको सम्पर्क व्याक्तिहरुको नम्वर राख्ने । • सवारी साधन र ड्राईभर तथा संघसंस्थाहरुको सम्पर्क नम्वर राख्ने ।	• समन्वय र सम्पर्क व्याक्तिको अभाव • सेटलाईट फोनको अभाव	स्थानीय तह तथा सुरक्षा निकायहरु, जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय

दोस्रो दिन	• थप क्षति हुन नदिन सुचना प्रवाह निरन्तरता गर्ने । • उपलब्ध स्रोत साधनले अपुग भएको खण्डमा सहयोगको लागि क्षेत्रिय प्रशासन कार्यालय / केन्द्रिय कार्यालयमा खबर गर्ने । • सुचनाका साधनहरु क्षति भएमा तत्काल सुचना सुनिश्चित गर्न बैकल्पिक उपायको लागि अनुरोध गर्ने । • घटनाको बारेमा सञ्चार माध्यमलाई सुचना दिने			स्थानीय तह तथा सुरक्षा निकायहरु, जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय
पहिलो हप्ता	• घटनाको प्रकृतिको आधारमा सुचना आदानप्रदान लाई निरन्तरता दिने । • विवरणको अध्यावधिक गर्ने ।			स्थानीय तह तथा सुरक्षा निकायहरु, जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय
पहिलो महिना	• माथीका कार्यहरुको निरन्तरता भैरहने ।			

४.१.४ कार्यान्वयन योजना सहितको प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्यः

क्र.सं.	प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्यको सूची	मुख्य जिम्मेवार निकाय	कार्यान्वयन गर्ने तरिका (वैठक, कार्यशाला, तालिम आदि)	समय सिमा (कार्य तालिका)
१.	विपद् व्यवस्थापन समितीको बैठक बसि प्रतिकार्यका लागि गठित विषयगत क्षेत्र (Cluster) हरुको संलग्नता मा समन्वयात्मक बैठक बस्ने ।	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	वैठक	मनुसूनपूर्व
२.	सरोकारवाला हरुको सम्पर्क सूचि अद्यावधिक गर्ने र निकायगत स्रोत साधनको आँकलन गर्न विषयगत क्षेत्रहरुलाई अनुरोध गर्ने ।	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	वैठक	जेठ मसान्त सम्म

पूर्वतयारीका लागि विद्यमान समस्याहरु :

- मोवाईलमा नेटवर्किङ तथा इन्टरनेटको समस्या
- विधुतको आपुर्तिमा कठिनाई
- समन्वय तथा सहकार्यमा कमि ।
- सूचना सम्प्रषणमा एक रुपता नहुने ।

४.२ खोज तथा उद्धार व्यवस्थापन

४.२.१ काम, कर्तव्य र जिम्मेवारीहरु

जिम्मेवारी	कहिले गर्ने
सुचना प्राप्त हुनसाथ वगाइरहेका, चेपिएका, रुखमा झुन्डीएका र खताराको अवस्थामा रहेका मानिस तथा जिवित पशुपंक्षी लाई बचाउन पहल गर्ने । वाढीको सम्भावना हुनासाथ यातायात तथा अन्य साधनहरु जस्तै -मोटर, ईन्धन, ड्राईभर, डुङ्गा, लाईफ ज्याकेट, डोरी तथा जनशक्ति) तयारी अवस्थामा राख्ने ।	प्रकोप भएको जानकारी प्राप्त हुनासाथ प्रकोप आउनु अगावै
माडी तथा पहाडि क्षेत्रमा उद्धारकार्यका निम्ति विशेष रणनिती र योजना तर्जुमा गर्ने ।	प्रकोप आउनु अगावै
प्रकोप पिडितहरुको जनधनको सुरक्षा गरी स्थानिय निकाय वा आफन्तलाई जिम्मा दिने ।	विपद्को समयमा
वाढिबाट वचेकाहरुलाई सुरक्षित स्थलमा पुऱ्याउने र सुरक्षित भएको महशुस गराउने । मृत शरिर वा जीवहरु आफन्तहरुलाई कानुनी प्रसक्रिया पुऱ्याई जिम्मा दिने ।	विपद्को समयमा विपद्को समयमा
क्षति भएका धनजनको प्राथमिक प्रतिवेदन तयार गर्ने ।	विपद्को समयमा तथा विपद् पश्चात समेत् ।

४.२.२ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

मुख्य बिपद्को किसिमः बाढी, पहिरो, भुकम्प, सडक दुर्घटना, आगलागी, महामारी, हावाहुरी, बन्यजन्तु आक्रमण, चट्याङ

विपद्को अनुमानित अवस्था :

- भौतिक संरचनाहरु, घर, बाटो, कलभर्ट आदि भत्किन सक्ने ।
- मानिसहरु बेपत्ता हुने, घाईते वा शख्त विरामी, मृत्यू पनि हुन सक्ने ।
- पशु, पक्षिहरु क्षति हुन सक्ने ।
- विजुलीका खम्बाहरु ढल्ने, बाटो अबरुद्ध हुने ।
- व्यक्तिगत तथा सार्वजनिक भवनहरु क्षति तथा नष्ट हुन सक्ने ।
- प्रमुख राजमार्गहरु र विशेष गरि मुग्लीन नारायण सडक खण्डमा उच्च जोखिम को रुपमा छनोट गरिएका स्थानहरु मा सडक अवरुद्ध हुन सक्ने ।
- भुकम्पले अति उच्च जोखिम भएका स्थानहरु पहिरो आई क्षति हुन सक्ने ।

विषयगत उद्देश्य :

- खोज तथा उद्धार कार्य सञ्चालन गरि विपद्मा परेको व्यक्ति, समुदायको जीउधनको सुरक्षा गर्ने ।

४.२.३ विपद् अवस्थामा आधारित आपतकालीन प्रतिकार्य योजनाः

विपद्को घटना पश्चातको अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीन कार्य (विपद्को प्रकृतिमा आधारित)	आपतकालीन अवस्था संवोधन गर्न गरीने पूर्वतयारी कार्य	पूर्वतयारी कार्य संवोधनगर्न रिक्तताको पहिचान	मुख्य जिम्मेवार निकाय
पहिलो हप्ता	• घटनाको सूचना सकंलन कार्य तथा सम्प्रेषण कार्य । • फौज परिचालन Rescue सामाग्री सहित तयारी । • स्वास्थ्य कर्मीको उपलब्धता गर्ने । • सुरक्षा निकाय अन्तर्गतको टोलीहरु परिचालन गरि उद्धार गर्ने • अवस्था हेरि जमिन तथा हवाई उद्धारका साधनहरुको व्यवस्था गर्ने । • प्रभावित व्यक्तिहरुलाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण (Evacuation) गर्ने । • घाईतेलाई अस्पताल सम्म पुर्याउने • Internally Displaced People को व्यवस्थापन गर्ने । Internally Displaced People अस्थायी रुपमा व्यवस्थापन गर्ने तथाँ को छनौट एवं सुरक्षा (IDP Camp) • खोज तथा उद्धारको कार्य निरन्तर गर्ने । • सार्वजनीक सेवालाई सुचारु गर्न प्रशासनलाई सहयोग । • स्वास्थ्य सेवा सुचारु गर्न सहयोग । • राहत बितरणमा सहयोग । • जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको वैठक वाट विपद्को अवस्थाको विश्लेषण गरी आवश्यक थप सहयोगको लागी अनुरोध गर्ने ।	• संकेतको निर्धारण र खतराको स्तरको निर्धारण । • विपद्को प्रकृतिको पहिचान वारे जानकारी । • विपद्बाट हुन सक्ने संभावित स्थानको पहिचान तथा क्षतिको आकंलन • सम्बन्धित विपदको लागी के गर्न गरिन्छ सो को निर्णय । • समन्वय योजना तयारी । • सबै responder सँग मिलि अभ्यास, तालिम गर्ने (सकेसम्म rehearsal मा प्राथमिकता दिने) • पुर्वसूचना प्रणाली अनुसार खवर गर्ने प्रणाली तयारी अवस्थामा रहेको । • आवश्यकता अनुसार वढी जोखिम रहेका वासीन्दाहरुलाई सुरक्षित स्थलमा राख्ने । • सचेतना मूलक कार्यक्रमहरु संचालन गरिएको ।	Background History (समय, क्षति आदि)	स्थानीय तह, स्थानीय प्रशासन, सुरक्षा निकायहरु

दोस्रो हप्ता	• पहिलो हप्ताको कार्यलाई निरन्तरता दिने । • क्षतिको अवस्था पुन पहिचान गरि विवरण तयार गर्ने • भग्नावशेषहरु हटाउने कार्य शरुवात • बेपत्ता भएकाहरुको खोजी कार्य निरन्तर			स्थानीय तह, स्थानीय प्रशासन, सुरक्षा निकायहरु
पहिलो महिना देखि पछिको	• पुन निर्माण तथा पुनस्थापना कार्य गर्ने । • मनो समाजिक मनो विमर्श दिने • यस अघिका कार्यहरुलाई आवश्यकता अनुसार निरन्तरता दिने ।			स्थानीय तह, स्थानीय प्रशासन, सुरक्षा निकायहरु

पूर्वतयारीका लागि विद्यमान समस्याहरुः

- Disater Responder Unit हरुसँग विपद् व्यवस्थापनको लागी पर्याप्त मात्रामा रिहर्सल हुन नसकेको ।
- खोज तथा उद्धारका लागी प्रयाप्त श्रोत साधनको उपलब्धता हुन नसक्नु ।
- सिमित दक्ष जनशक्ति हुनु ।
- थप समन्वय हुनु पर्ने ।
- सूचना सयन्त्रमा समस्या ।

४.३ आपतकालिन् आवास तथा गैर खाद्य सामाग्री व्यवस्थापन

४.३.१ काम, कर्तव्य र जिम्मेवारीहरु

क्रस	कामको विवरण	कसले गर्ने	कहिले गर्ने
1	विपद अवस्थाम प्रयोग गर्ने हरेक स्थानीय तहहरुमा सुरक्षित आश्रय स्थलहरुको पहिचान गर्ने र सो को जानकारी समुदाय एवम सरोकारवाला हरुलाई गराउने	आपतकालिन् आवास तथा गैर खाद्य सामाग्री व्यवस्थापन बिषयगत क्षेत्र	प्रकोप हुनु अगावै
2	स्थानीय तह अन्तर्गतका शिक्षा शाखा, शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ तथा अन्य विषयगत क्षेत्रको समन्वयमा जनचेतना फैलाउन कार्यक्रम संचालन गर्ने	" "	निरन्तर
3	वह्य सहयोग आवश्यक भएमा सो जुटाउन प्रजिअ तथा अन्य विषयगत क्षेत्रहरुलाई जानकारी गराउने र आवश्यक समन्वय गर्ने ।	" "	आवश्यक भएमा
4	विपद्का समयमा विश्वासको वातवरण तयार गरि आवश्यक योजना रणनिती तथा कृयाकलापहरु तर्जुमा गरि कार्यान्वयन गर्ने ।	" "	विपद्को समयमा

5	आश्रय स्थलको सुरक्षा तथा शान्ति सुव्यवस्था सम्वन्धमा सुरक्षा निकायहरुसंग समन्वय गर्ने ।	” ”	विपद्को समयमा
6	महिला वालवालीका तथा वृद्धवृद्धालाई उनिहरुको शारिरिक मानसिक अवस्थामा असर नपर्ने गरि सुरक्षा तथा उपयूक्त आश्रय को व्यवस्था गर्न समन्वय गर्ने ।	” ”	विपद्को समयमा
7	आश्रयस्थल निर्माण को समयमा खानेपानी, सरसफाई औषधि तथा उपचार व्यवस्थापन जस्ता सवालमा अन्य विषयगत क्षेत्रहरुसंग समन्वयगर्ने ।	” ”	विपद्को समयमा
8	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले सम्पेका शिक्षा, कृषि र आश्रयस्थल व्यवस्था सम्वन्धि अन्य जिम्मेवारीहरुको कार्य पुरा गर्ने ।	” ”	आवश्यकता अनुसार

४.३.२ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

मुख्य बिपद्को किसिमः बाढि, पहिरो(भूक्षय), भुकम्प, हावाहुरी, वाली विपद्, आगलागी, सडक दुर्घटना, महामारी, बन्यजन्तु आक्रमण, चट्याङ ।

विपद्को अनुमानित अवस्थाः

- भुकम्पले भौगोलिक वनावटमा असर परेकोले महाविपद् आउन सक्ने ।
- बाढिले बस्ति बगाएर वा पहिरोले पुरिएर गाउँ नै विस्थापित हुनसक्ने ।
- व्यक्तिगत घर, गोठ, शौचालय क्षति वा नष्ट हुन सक्ने ।
- बाटोघाटो बन्द भई आवात जावत तथा सामग्री ढुवानीमा असुविधा हुने ।
- बाढि, पहिरोका कारण घरका लत्ता कपडा, भाँडाकुँडा र खाद्य सामाग्रीहरु बगाएर लैजाने ।
- दैनिक जीवनमा प्रयोग हुने सरसामानहरु नष्ट हुने ।

विषयगत उद्देश्यः

- विपद्को अवस्थामा अस्थायी बसोबासको प्रबन्ध तथा दैनिक उपभोग्य सामग्रीहरुको बन्दोवस्त मिलाउने ।

४.३.३ विपद् अवस्थामा आधारित आपतकालीन प्रतिकार्य योजनाः

विपद्को घटना पश्चातको अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीन कार्य (विपद्को प्रकृतिमा आधारित)	आपतकालीन अवस्था संवोधन गर्न गरीने पूर्वतयारी कार्य	पूर्वतयारी कार्य संवोधनगर्न रिक्तताको पहिचान	मुख्य जिम्मेवार निकाय

पहिलो दिन	• घटनाको बारेमा जानकारी लिने • सम्बन्धित स्थलमा गई घटनाको निरिक्षण गरि द्रुत सर्वेक्षण गर्ने । • आपतकालिन् आवासको व्यवस्था मिलाउने ।	• क्षति विवरण संकलनका लागि फारम तयार गर्ने • अस्थायी आवास निर्माणको लागि आवश्यक सामाग्रीहरुको पहिचान र व्यवस्थापन गर्ने	• अस्थायी आवास निर्माणको लागि आवश्यक सामाग्रीहरुको संकलन नभएको	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी
दोस्रो दिन	• द्रुत सर्वेक्षणको तथ्याङ्क अनुसार तत्काल राहात सामाग्री वितरण गर्ने • सुरक्षित स्थानको पहिचान गरि अस्थायी आवासको व्यवस्था गर्ने • ठूलो क्षति भएको खण्डमा नेपाल रेडक्रस केन्द्रिय कार्यालयमा जानकारी गराई सहयोग माग गर्ने । • प्रशस्त मात्रामा राहात सामाग्रीहरुको आवश्यक पर्ने देखिएमा थप राहतको लागि जिल्ला स्थित विभिन्न निकाय, संघसंस्था, व्यापारीहरुसँग सहयोगको लागि अनुरोध गर्ने । • मानवीय, पशुपंक्षी तथा भौतिक क्षतिको थप विवरण संकलन गर्ने ।	• राहत सामाग्रीहरु गोदाममा भण्डारण गर्ने • गैरखाद्य सामाग्री संकलन गर्नका लागि सम्बन्धित निकायहरु, संघसंस्था, व्यापारी, उद्योग कलकारखानाहरुको सूचि तयार गरि राख्ने	• गैरखाद्य सामाग्री संकलन गर्नका लागि सम्बन्धित निकायहरु, संघसंस्था, व्यापारी, उद्योग कलकारखानाहरुको सूचि तयार गरि गर्न बाँकी	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी
पहिलो हप्ता पहिलो महिना	• थप राहात सामाग्रीहरु संकलन र वितरण • अस्थायी आवासलाई व्यवस्थित गर्न थप पहल गर्ने • क्षति विवरण अभिलेख तयार । • वन पैदावारहरुआवाश्यक भएमा जिल्ला वन कार्यालय सँग पिडित परिवारको सम्पर्क विस्तार गरिदिने । • पिडित परिवारको पुर्नस्थापनाका लागि सम्बन्धित निकाय सँग समन्वय विस्तार गर्ने			नेपाल रेडक्रस सोसाईटी नेपाल रेडक्रस सोसाईटी

४.३.४ कार्यान्वयन योजना सहितको प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्यः

क्र.सं.	प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्यको सूची	मुख्य जिम्मेवार निकाय	कार्यान्वयन गर्ने तरिका (वैठक, कार्यशाला, तालिम आदि)	समय सिमा (कार्य तालिका)
१.	गैरखाद्य सामाग्री संकलन गर्नका लागि सम्बन्धित निकायहरु, संघसंस्था, व्यापारी, उद्योग कलकारखानाहरुको सूचि तयार गरि गर्ने	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी	बैठक	असार महिना भित्र

२.	अस्थायी आवास निर्माणको लागि आवश्यक सामाग्रीहरु (जस्तै वाँस, डोरी) को संकलन गर्ने	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिती एवं संघसंस्थाहरु द्धारासंयूक्त पहल गर्ने	मनसूनपूर्व
३.	अस्थायी आवास तयारी तथा व्यवस्थापनका लागि दक्ष जनशक्ति तयार गर्ने	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी	तालिम	मनसूनपूर्व

४.४ उपचार तथा पोषण र औषधी व्यवस्थापन

४.४.१ काम कर्तव्य र जिम्मेवारी

जिम्मेवारी	कहिले गर्ने
सम्भावित एवं बाढी भएको वा वरपरको स्थानमा औषधि उपलब्धता सुनिश्चित गर्ने ।	असार महिनासम्म
जिल्लामा आपतकालिन चिकित्साकर्मीहरुको टोलीलाई तयारी अवस्थामा राख्ने ।	जेष्ठ महिनाभित्र
प्रकोपको सम्भावित स्थानहरुमा प्राथमिक उपचारका सामाग्री पूर्वतयारी अवस्थामा रहने ।	जेष्ठ महिनाभित्र
जिल्लामा रोगव्याधिक प्रकोप जोखिम मूल्याकंन गर्ने तथा रोकथामका उपायहरु पहिचान गरी योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने ।	जेष्ठ महिनाभित्र
संभावित रोगको महामारी रोकथाम गर्न रोगको प्रकार रअवस्था हेरी झाडापखाला, स्वाईन फ्लु र डेँगुको प्रकोपमा गरिए जस्तै अलग कार्यदल वा समिति गठन गरी न्यूनिकरण तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्ने ।	जेष्ठ महिनाभित्र
जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति सुम्पेका स्वास्थ्य सम्बन्धि अन्य जिम्मेवारीहरु पुरा गर्ने ।	विपद पुर्व, समय र पश्चातको समयमा

४.४.२ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

मुख्य बिपद्को किसिम :बाढि, पहिरो(भूक्षय), भुकम्प, हावाहुरी, वाली विपद्, आगलागी, सडक दुर्घटना, महामारी, बन्यजन्तु आक्रमण, चट्याङ ।

विपद्को अनुमानित अवस्थाः

- धेरै मानिसहरु तथा घरपालुवा पशुपक्षिहरु घाईते अवस्थामा हुन सक्छन् ।
- झाडा पखाला, हैजा, टाईफाईड, औलो, डेंगु, आँखाक्ने समस्या, स्वासप्रश्वास समस्या, कालाज्वार, जापानिज इन्सेफलाईटिस, दादुरा, भाइरल ईन्फ्लून्जा, हेपाटाइटिस आदि रोगहरु पहिरो, बाढि तथा अन्य प्रकोपको कारणले फैलन सक्छ ।
- कुपोषण को अवस्था देखिन सक्छ ।

विषयगत उद्देश्यः आपत्कालिन उपचार, महामारी जन्य रोगको उपचार तथा नियन्त्रण गर्ने ।

४.४.३ विपद् अवस्थामा आधारित आपतकालीन प्राथमिकता क्रमका प्रतिकार्य योजनाः

क्र.सं.	प्राथमिकता प्राप्त पुर्वतयारी कार्यको सुची	मुख्य जिम्मेवार निकाय	कार्यान्वयन गर्ने तरिका (वैठक, कार्यशाला, तालिम आदि)	समय सिमा(कार्य तालिका)

१. २. ३.	उपचार गर्ने स्थान र स्वास्थ्य कर्मि, स्वास्थ्य संस्थाको बारेमा समुदायमा जानकारी गर्ने । औषधिको स्टक व्यवस्थापन र सम्भावित विपद्को स्थानमा औषधि तयारी अवस्थामा राख्ने । सम्भावित जोखिमको रोग सम्बन्धि जानकारी तथा वचावटका उपायबारे जनचेतना मूलक कार्यक्रम वाट जानकारी दिने ।	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय	पत्रपत्रिका र सञ्चार माध्यम बाट प्रकाशन/प्रशारण औषधि खरिद तथा ढुवानी स्थानिय पत्रपत्रिका र सञ्चार माध्यम बाट प्रकाशन/प्रशारण	मनसूनपूर्व मनसूनपूर्व मनसूनपूर्व
४. ५	सन्देशमुलक शैक्षिक सामाग्री उत्पादन तथा वितरण र सम्प्रेषण गर्ने । RRT & CRRT तयारी तथा औषधिहरु वफर स्टकको रुपमा राख्ने	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय	सामाग्री छपाइ तथा वितरण	मनसूनपूर्व मनसूनपूर्व
६ ७	संरक्षण क्षेत्र र आवास, गैरखाध्य, खानेपानी तथा सरसफाई व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र लगायत विभिन्न निकायसंग समन्वय र सहकार्य । एम्वुलेन्स लगायत रक्तसचार केन्द्रलाई तयारी अवस्थामा राख्ने	उपचार, स्वास्थ्य, तथा पोषण विषयगत क्षेत्र	रेडक्रसको समन्वयमा	विपद्को पुर्व समयमा विपद्को समयमा र विपद पश्चात

४.४.४ विपद् पुर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना

विपद्को घटना पश्चातको अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीन कार्य (विपद्को प्रकृतिमाआधारित)	आपतकालीन अवस्था संवोधन गर्न गरीने पूर्वतयारी कार्य	पूर्वतयारी कार्य संवोधन गर्न रिक्तताको पहिचान	मुख्य जिम्मेवार निकाय

पहिलो दिन	• घटनाको सूचना सकंलन • प्राथमिक उपचार, औषधि व्यवस्थापन, जनशक्ति आदी परिचालन । • स्वायमसेवक, सहयोगी संस्थाहरुसंग सहकार्य • आवश्यक विषयगत क्षेत्रहरु संग सहकार्य • प्राथमिक उपचार पश्चात घाईतेलाई अस्पताल सम्म पुर्‍याउने • विभिन्न सरकारी तथा निजि अस्पतालहरुले आ आफ्नो भुमिका रही कार्य गर्ने ।	• विपद्बाट हुन सक्ने संभावित स्थानको पहिचान तथा क्षतिको आकंलन • संकेत निर्धारण खाका • RRT & CRRT तयारी, औषधिहरु वफर स्टकको रुपमा राखिएको । • घाईते लाई अस्पतालसम्म पुर्‍याउनको लागी एम्वुलेन्सको परिचालनको लागि तयारी अवस्थामा , • गर्भवति, सुत्केरी,तथा नियमित औषधी सेवन गरिरहेका दिर्घ रोगीहरुलाई अस्थाई सेवा स्थलको तयारी • कुपोषीत वालवालीका हरुलाई उपचार तथा पुनस्थापना ।	• Background History को वारेमा जानकारी (समय, क्षति आदि) • बजेट व्यबस्थापन • बिषेशज्ञताको कमी • घरपालुवा पशु पक्षिहरुलाई प्राथमिकतामा नराखिएको ।	
दोस्रो दिन हप्ता, दिन सम्म	• थप आवश्यक जनशक्ति र औषधिको माग गर्ने । • उपचार तथा औषधिको व्यवस्थापन कार्यमा निरन्तर भैरहेको । • आवश्यकता अनुसार रेफर गर्ने । • सूचना संकलन, प्रशोधन र सम्प्रेषण कार्य भैरहेको । • विरामीहरुलाई आ आफ्नो घरमा फर्काउने वातवरण सृजना गर्ने । • फलो अप निरन्तरता	• Refferal center निर्धारण संरक्षण विषयगत क्षेत्र संग समन्वय गरि अगाडी वढने ।		जिल्ला जन स्वास्थय कार्यालय

समस्याहरु :

- समन्वय र सहकार्य अझैं बढाउनुपर्ने ।
- पर्याप्त वित्तिय स्रोत तथा साधनको अभाव
- समुदाय स्तरबाट महामारी सम्बन्धि यथार्थ सुचना प्राप्त हुने प्रकृयामा केहि समस्या देखिनु ।
- सूचना प्रविधिको समस्या ।

४.५ आपतकालिन् खाद्य सामाग्री व्यवस्थापन

४.५.१ काम, कर्तव्य र जिम्मेवारीहरु

क्रस	कामको विवरण	कसले गर्ने	कहिले गर्ने
१	विषयगत क्षेत्रको वैठक तथा छलफल र सूचना संकलन र प्रशोधन ।	खाद्य सामाग्री बिषयगत क्षेत्र	प्रकोप हुनु अगावै

२	आवश्यक खाध्य समाग्री हरुको आवश्यक पहिचान र श्रोत को खोजी गर्ने ।	खाद्य सामाग्री क्षेत्र बिषयगत	निरन्तर
३	खाध्य समाग्रीहरुको संकलन तथा भण्डार गर्ने र वितरण कार्य गर्ने ।	खाद्य सामाग्री क्षेत्र बिषयगत	आवश्यक भएमा
४	वाहय सहयोग आवश्यक भएमा सो जुटाउन प्रजिअ तथा अन्य उपसमितिहरुलाई जानकारी गराउने र आवश्यक समन्वय गर्ने ।	खाद्य सामाग्री क्षेत्र बिषयगत	विपद्को समयमा
५	खाध्य वितरण कार्यदल गठन गरि परिचालन गर्ने ।	खाद्य सामाग्री क्षेत्र बिषयगत	विपद् को समयमा
६	खाध्य समाग्रीहरुको के कति पुग्यो पुगेन र वितरणको अवस्था के कस्तो हेर्नका लागी अनुगमन टोली गठन गर्ने ।	खाद्य सामाग्री क्षेत्र बिषयगत	विपदको समयमा
७	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले सुम्पेका खाध्य व्यवस्था सम्वन्धि अन्य जिम्मेवारीहरु पुरा गर्ने ।	खाद्य सामाग्री क्षेत्र बिषयगत	विपद्को समयमा

४.५.२ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

मुख्य बिपद्को किसिमः बाढि, पहिरो, भूक्षय, भुकम्प, हावाहुरी, वाली विपद्, खडेरी, असिना, महामारी, बन्यजन्तु आक्रमण, चट्याङ ।

विपद्को अनुमानित अवस्थाः

- खाद्यान्न बाली, तरकारी, फलफूल र अन्य वालीहरु नष्ट हुन सक्ने ।
- खेतवारी नै वगाएर दिर्घकालीन रुपमा वगरमा परिणत हुन सक्ने ।
- बाटो भत्किएर खाद्य वस्तु आपुर्तिमा कठिनाई उत्पन्न हुन सक्ने ।
- विपद् क्षेत्रका घरहरुमा भएको खाद्य सामाग्री तथा गोदामहरु नष्ट हुन सक्ने ।
- पानी वगेको वा वाढी खेति योग्य जमिनतर्फ वग्न सक्छ ।
- खडेरी ले वालीनालीको उत्पादनमा समस्या हुन सक्ने ।
- भुकम्पका कारण भिरालो जमिन चिराचिरा पर्न गएकोले वाली उत्पादन मा कठीनाई ।

विषयगत उद्देश्यः

- विपद्को समयमा तत्काल खाद्य सामाग्री उपलब्ध गराई राहतको प्रत्याभूति गराउने ।

४.५.३ विपद् अवस्थामा आधारित आपतकालीन प्रतिकार्य योजनाः

विपद्को घटना पश्चातको अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीन कार्य (विपद्को प्रकृतिमा आधारित)	आपतकालीन अवस्था संवोधन गर्न गरीने पूर्वतयारी कार्य	पूर्वतयारी कार्य संवोधनगर्न रिक्तताको पहिचान	मुख्य जिम्मेवार निकाय

पहिलो दिन	• विपदको यथार्थ सुचना प्राप्त गरि समन्वयात्मक बैठक बस्ने • कृषि सेवा केन्द्रहरुलाई तथ्याक संकलन र राहत वितरणमा परिचालन गर्ने । • घटनास्थल गई आवश्यक राहत सामाग्रीहरुको आँकलन गर्ने • राहात सामाग्रीहरु संकलन तथा वितरण कार्य गर्ने ।	• सहयोगी व्यक्ति, संस्थाहरुको सम्पर्क विवरण तयार गर्ने • घटनास्थलमा जानको लागि कार्यदल गठन गर्ने । • राहात सामाग्रीहरुको संकलन, भण्डारण गर्ने • समन्वय र सहकार्यका लागी आवास तथा गैरखाध्य समाग्री, सुरक्षा निकाय र खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्रहरु संग गर्ने । • सेवा केन्द्रका कर्मचारीलाई पुर्वतयारी अवस्थामा रहन अभिमुखिकरण गर्ने ।	• राहात सामाग्रीहरुको संकलन, भण्डारण नभएको । • यथार्थ विवरणको अभाव • समन्वय र सहकार्यमा कमि । • यातयात को साधन अपर्याप्तता । •	कृषि ज्ञान केन्द्र
दोस्रो दिन	• राहात (खाद्य)सामाग्री संकलन तथा वितरण कार्यलाई निरन्तरता दिने • कृषिजन्य उत्पादन, बाली, पशुहरुको क्षतिको यथार्थ विवरण संकलन गर्ने । • क्षतिको विवरणको बारेमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितीमा जानकारी गराउने	• क्षतिको विवरण संकलन गर्नको लागी फारम तयार गर्ने ।	हालसम्म क्षतीको बिवरण संकलन गर्ने फाराम आवश्यकता अनुसार तयार नभएको ।	कृषि ज्ञान केन्द्र
पहिलो हप्ता	• धेरै क्षति भएको खण्डमा क्षेत्रिय तथा केन्द्रिय कार्यालयमा थप सहयोगको लागि अनुरोध गर्ने ।	• क्षतिको विवरण समेटि प्रतिवेदन तयार गर्ने ।		कृषि ज्ञान केन्द्र
पहिलो महिना	• विउविजन वितरण गर्नु पर्ने अवस्था भएमा केन्द्रसँग माग गरि सिजन विशेष वितरण गर्ने ।			कृषि ज्ञान केन्द्र
दोस्रो महिना	• केन्द्रमा Follow up गर्ने । • विउविजन उपलब्ध भएमा प्रकोप प्रभावित परिवारलाई वितरण गर्ने ।			कृषि ज्ञान केन्द्र

४.५.४ कार्यान्वयन योजना सहितको प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्यः

क्र.सं.	प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्यको सूची	मुख्य जिम्मेवार निकाय	कार्यान्वयन गर्ने तरिका (वैठक, कार्यशाला, तालिम आदि)	समय सिमा (कार्य तालिका)
१.	विषयगत क्षेत्रका अगुवा तथा सहयोगी निकायहरुलाई विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धि अभिमुखिकरण सञ्चालन गर्नु पर्ने	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिती	तालिम	मनसूनपूर्व

विद्यमान समस्याः

- विपद्को अवस्थामा आर्थिक श्रोत साधन को अभाव ।
- हुन सक्ने क्षति विवरण सम्वन्धि बजेटको पूर्व अनुमान गर्न कठिनाई ।
- जिल्लास्तरबाट विपद् व्यवस्थापनको सहकार्यमा समस्या ।
- वैठक तथा छलफल समय समयमा नहुन यस क्षेत्रलाई प्राथमिकताको कमि ।
- क्षति अनुसार खाध्य राहत वितरणका लागी समस्या
- राहत वितरणका लागी यातयात साधनको समस्या

४.६ संरक्षण व्यवस्थापन

४.६.१ काम, कर्तव्य र जिम्मेवारीहरु

क्रस	कामको विवरण	कसले गर्ने	कहिले गर्ने
1	संरक्षण क्षेत्रका लागी आवश्यक तथ्याकं संकलन गरि विपद व्यवस्थापन समितिलाई जानकारी दिने ।	संरक्षण व्यवस्थापन बिषयगत क्षेत्र	विपद् हुनु अगावै तथा विपद् को समयमा
2	अशक्त, अपाङग, विरामी, महिला, वाल वालीका, गर्भवति, सुत्केरी, जेष्ठ नागरिक हरुको संरक्षणका लागी वकालत गर्ने ।	संरक्षण व्यवस्थापन बिषयगत क्षेत्र	निरन्तर
3	विपदमा परेकाहरु लाई सुरक्षीत स्थान भएको विश्वास दिलाउने ।	संरक्षण व्यवस्थापन बिषयगत क्षेत्र	आवश्यक भएमा
4	विपद्वाट उत्पन्न परिस्थिति वाट पर्न जाने मनोसामाजिक असर लाई कम गर्नका लागी मनो सामाजिक परामर्श दिने	संरक्षण व्यवस्थापन बिषयगत क्षेत्र	विपद्को समयमा
5	आश्रय स्थलको सुरक्षा तथा शान्ति सुव्यवस्था सम्वन्धमा सुरक्षा निकायहरुसंग समन्वय गर्ने ।	संरक्षण व्यवस्थापन बिषयगत क्षेत्र	विपद्को समयमा
6	महिला वालवालीका तथा वृद्धवृद्धालाई उनिहरुको शारिरिक मानसिक अवस्थामा ध्यान दिई सुरक्षा तथा उपयूक्त आश्रय को व्यवस्था गर्ने	संरक्षण व्यवस्थापन बिषयगत क्षेत्र	विपद्को समयमा
7	आश्रयस्थलमा खानेपानी, सरसफाई औषधि तथा उपचार व्यवस्थापन जस्ता सवालमा अन्य विषयगत क्षेत्रहरुसंग समन्वय गर्ने ।	संरक्षण व्यवस्थापन बिषयगत क्षेत्र	विपद्को समयमा

८	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले सुम्पेका अन्य जिम्मेवारीहरु पुरा गर्ने ।	संरक्षण व्यवस्थापन बिषयगत क्षेत्र	आवश्यकता अनुसार

४.६.२ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

मुख्य बिपद्को किसिमः बाढि, पहिरो, भुकम्प, सवारी दुर्घटना, चट्याङ, आगलागी, महामारी

विपद्को अनुमानित अवस्थाः

- महिला तथा वालवालीका, अशक्त अपाङ. गर्भवति सुत्केरी दुर्वव्यवहारमा परेको हुन सक्छ ।
- आमाबाबु बेपत्ता, मृत्य, अशक्त अवस्थामा भएका परिवारका बालबालिकाहरु विचल्लीमा परेका ।
- बृद्धबृद्धाहरु, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु वेवारिसे अवस्थामा भेटिन्छन् ।
- मानव अङ्गभङ्ग भएको अवस्था ।
- बालबालिकाहरु अभिभावक विहिन बन्ने अवस्था सृजना भएको हुन सक्नेछ ।
- हत्या, चोरी, डकैती, अपहरणका घटनाहरु हुन सक्छन् ।
- महिला तथा वालवालीका, वृद्धवृद्धाहरुमा मनोसामाजिक असर परेको हुनेछन् ।

विषयगत उद्देश्यः

- मानविय हिसावले विपद्मा परेका महिला, सुत्केरी, गर्भवति, बालबालिका, बृद्धबृद्धा, अपाङ्गता र बेवारिसे अवस्थामा रहेका व्यक्तिहरुलाई संरक्षण प्रदान गर्ने ।

४.६.३ विपद् अवस्थामा आधारित आपतकालीन प्रतिकार्य योजनाः

विपद्को घटना पश्चातको अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीनकार्य (विपद्को प्रकृतिमा आधारित)	आपतकालीन अवस्था संवोधन गर्न गरीने पूर्व तयारी कार्य	पूर्वतयारी कार्य संवोधन गर्न रिक्तताको पहिचान	मुख्यजिम्मेवार निकाय
पहिलो दिन	• विपद्को यथार्थ सुचना सम्बन्धित निकायबाट लिने र भौगोलिक स्थितिको बारेमा बुझ्ने । • महिला प्रहरी सहित सामाजिक संघसंस्था र स्वयंसेवक संरक्षण टोली परिचालन गर्ने • स्थानिय महिला समूह परिचालन गर्ने । • जिल्ला बालमञ्च, स्थानीय वालमन्च परिचालन गर्ने । • बालबालिका, महिला, बृद्धबृद्धा, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुलाई सुरक्षित स्थानमा राख्ने ।	• सम्पर्क सुचिहरु तयारी अवस्थामा राख्ने । • स्वयंसेवक संरक्षण टोली गठन गरि परिचालन गर्ने । • घटनास्थल जाने टोली गठन गर्ने । • तथ्याङ्क संकलन गर्नका लागिफारम तयार गर्ने । • सूचनाहरु सार्वजनीक रुपमा जानकारी दिने ।	• स्वयंसेवक संरक्षण टोली गठन नभएको अवस्था	• स्थानीय तह अन्तर्गतका महिला तथा बालबालिका कार्यालय

	• बालबालिका, महिला, बृद्धबृद्धा, अपाङ्गता भएकाव्यक्ति हरुको डर, त्रास आदिको अवस्था बारेमा बुझ्ने । • सुत्केरी र गर्भवति महिलाहरुको पहिचानगर्ने र विशेष सुरक्षित स्थानमा राख्ने । • वस्तु स्थितिको बारेमा जि.वि.स., जि.प्र.का.लाई जानकारी दिने ।	• विपद् मा परेका लागी राहत सामग्री वितरण कार्य दल गठन गर्ने • मनोसामाजिक विमर्श कार्यदल गठन गरेको । • कानुनि सहायता समयोजन कार्यदल गठन । • संरक्षण सम्वन्धि तथ्याकं लिनको लागी सूचना संकलन टोली गठन गरिएको । • वेवारीस अवस्थामा रहेकालाई पुनस्थापन कार्यका लागी कार्यदल गठन गरिएको ।		
दोस्रो दिन पहिलो हप्ता पहिलो महिना	• सुत्केरी र गर्भवति महिलाहरुलाई सामुदायिक सेवाकेन्द्रमा लैजाने • सुरक्षा प्रदान गर्न आवश्यक सामग्रीहरु र सहयोग जुटाउने । • अभिभावक गुमाएका वा जोखिममा परेका वालवालीकाहरुको खोजी गरि उचित संरक्षण दिने । • मनो सामाजिक स्थितिको बारेमा जानकारी लिने • अभिभावक विहिन बालबालिकालाई संरक्षण केन्द्रमा लैजानको लागि आवश्यक पहल गर्ने • लैगीक हिंसा रोक्न छलफल गराउने । • अंगभंग भएका व्यक्तिहरुलाई सहायता सामाग्री प्रदान गर्नको लागि सम्बन्धित निकायसँग पहलगर्ने । • मनोसामाजिक विमर्श वारेमा परामर्श दिने । • हिंसामा परेकाहरुका लागी कानुनी सहायता माध्यमवाट वकालत गर्ने । • प्रभावित व्यक्तिहरुलाई आवश्यक सहयोग, प्राप्त गर्न सम्बन्धित निकायहरुसँग सम्पर्क गराउने र संस्थागत समन्वय गर्ने ।	• सामुदायिक सेवा केन्द्रको विवरण तयार गर्ने । • मनो सामाजिक विमर्शकर्ता खोजी गरेर सम्पर्क नम्बरहरु लिने • क्षमता सहितको संरक्षण केन्द्रको सम्पर्क सूचिबनाउने • अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुलाई चाहिने सामाग्रीहरुको सूचितयार गर्ने • अपाङ्गता भएका लाई सहयोग गर्ने संस्थाहरुको सूचितयार गर्ने	• सुरक्षा प्रदान गर्न आवश्यक सामाग्रीहरु तयारी अवस्था मानभएको • सामुदायिक सेवा केन्द्रहरु अपुग • जिल्लामा सरकारी स्तरमा संरक्षण केन्द्र नहुनु	• स्थानिय महिला समूह • जिल्ला बालकल्याण समिती
दोस्रो महिना	• प्रभावीत हरुलाई पुनःस्थापितहुन सहयोग गर्ने ।	• अवस्था र आवश्यकता हेरेर पुनःस्थापना गर्न पर्ने ।		

४.६.४ कार्यान्वयन योजना सहितको प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्यः

क्र.सं.	प्राथमिकता प्राप्तपूर्वतयारी कार्यको सूची	मुख्य जिम्मेवार निकाय	कार्यान्वयनगर्ने तरिका (वैठक, कार्यशाला, तालिम आदि)	समय सिमा (कार्य तालिका)
१.	महिलाप्रहरी सेलहरुको सम्पर्क सूचितयार गर्ने ।	महिला तथा बाल बालिका कार्यालय	वैठक	मनसूनपूर्व
२.	विपद्माहुने हिंसा सम्बन्धि अभिमुखिकरण गर्ने ।	महिला तथा बालबालिका कार्यालय	कार्यशाला	मनसूनपूर्व
३.	विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धितालिम	जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिती	तालिम	मनसूनपूर्व

पूर्वतयारी कार्य योजनालाई संवोधन गर्न विद्यमान समस्याः

- पर्याप्त आर्थिक स्रोतको अभाव ।
- विपद् व्यवस्थापनको यथेष्ट ज्ञान, सीपको कमी ।
- संरक्षण कार्यलाई शिघ्रता प्रदान गर्न यातायातको साधन नभएको ।
- संचारका साधनहरुमा समन्वय तथा एकीकृत सूचना प्रसारण हुन नसक्नु ।

४.७ खानेपानी तथा सरसफाई व्यवस्थापन

४.७.१ काम, कर्तव्य र जिम्मेवारीहरु

क्रस	कामको विवरण	कसले गर्ने	कहिले गर्ने
१	जिल्लामा उपलब्ध श्रोतसाधनको विवरण अध्यावधिक गर्ने ।	खानेपानी तथा सरसफाई व्यवस्थापन बिषयगत क्षेत्र	
२	विल्चिड.पाउडर , पिउष, वाटर गार्ड, अक्वा ट्याव, पिउर आदी जस्ता पानी सद्धिकरण गर्ने विधिको प्रयोग गर्न सहजिकरण गर्ने (सिकाउने) एवम् वितरण गर्ने ।	खानेपानी तथा सरसफाई व्यवस्थापन बिषयगत क्षेत्र	निरन्तर
३	विभिन्न निकायहरुसंग समन्वय गरि खानेपानीका लागी तत्काल वैकल्पिक व्यवस्था गर्न प्राविधिक सहयोग गर्ने ।	खानेपानी तथा सरसफाई व्यवस्थापन बिषयगत क्षेत्र	आवश्यक भएमा
४	पानीजन्य सरुवा रोग तथा व्यातिगत र सामुदायिक सरसफाईवारे सचेतना अभिवृद्धी गर्ने ।	खानेपानी तथा सरसफाई व्यवस्थापन बिषयगत क्षेत्र	विपद्को समयमा
५	अस्थाई शौचालय निर्माण तथा व्यवस्थापनका लागी सम्वन्धित सवैलाई प्रोत्साहित गर्ने ।	खानेपानी तथा सरसफाई व्यवस्थापन बिषयगत क्षेत्र	विपद्को समयमा
६	तत्काल मर्मत गरि पानी संचालन गर्न सकिने आयोजना हरुमा पानी संचालन गर्न आवश्यक समाग्री सहित प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउने ।	खानेपानी तथा सरसफाई व्यवस्थापन बिषयगत क्षेत्र	विपद्को समयमा
७	वाह्य सहयोगको आवश्यकता भएमा सो जुटाउन जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिलाई जानकारी गराउने ।	खानेपानी तथा सरसफाई व्यवस्थापन बिषयगत क्षेत्र	विपद्को समयमा
८	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले सुम्पिएका खानेपानी तथा सरसफाई सम्वन्धि अन्य जिम्मेवारीहरु पुरा गर्ने ।	खानेपानी तथा सरसफाई व्यवस्थापन बिषयगत क्षेत्र	आवश्यकता अनुसार

४.७.२ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

मुख्य बिपद्को किसिमः बाढि, पहिरो, भूक्षय, भुकम्प, आगलागी, महामारी, चट्याङ ।

विपद्को अनुमानित अवस्था :

- पानीको मुहान नै सुख्ने तथा बगाएर लगेको हुनसक्छ ।
- मेन लाइनको पाईप लाइन क्षति तथा नष्ट हुन्छ ।
- पानी ट्यान्की क्षति हुन सक्ने ।
- स्थानीय समुदायमा भएको वितरण पाईप लाईन टुटफुट तथा बगाएको हुन्छ ।
- सार्वजनिक र व्यक्तिगत धारा तथा चर्पिहरु भत्केको ।
- बाढिको धमिलो पानी मुहानमा मिसीई खानेपानी प्रदुषण हुन सक्ने ।
- इनार, टयूवबेल (चापाकल), डिपवेल, टान्सफर्मर, विद्युत लाईन क्षती हुन सक्छ ।
- खुल्ला दिसाको कारणले पानीजन्य रोगहरुको महामारी फैलन सक्छ ।

- भवनहरु क्षति भएको हुन सक्ने ।

विषयगत उद्देश्यः

- बिपद प्रभावित समुदायलाई शुद्ध पिउने पानी र सरसफाइको सेवा ब्यवस्थापन गरि पानीजन्य रोगहरुको महामारी फैलन नदिने ।

४.७.३ विपद् अवस्थामा आधारित आपतकालीन प्रतिकार्य योजनाः

विपद्को घटना पश्चातको अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीन कार्य (विपद्को प्रकृतिमा आधारित)	आपतकालीन अवस्था संवोधनगर्न गरीने पूर्वतयारी कार्य	पूर्वतयारी कार्य संवोधन गर्न रिक्तताको पहिचान	मुख्यजिम्मेवार निकाय	पूर्वतयारी कार्यका लागि अनुमानित लागत
पहिलो दिन	• प्रभावित क्षेत्रको पहिचान गर्ने • शुद्ध पिउने पानीको व्यवस्था मिलाउने । • अस्थायी शौचालय बनाउन सहयोग पुर्‍याउने । • प्रभावित समुदायलाई खानेपानी ब्यवस्थापन गर्न आबश्यक पाइप तथा फिटिड.,चापाकल ब्यवस्थापन गर्ने ।	• प्रभावीत क्षेत्र पहिचानको लागि आबश्यक फर्मेट तयार गर्ने । • आवश्यक मात्रामा ब्लिचिङ्ग पाउडर, पिउस, साबुन, बाल्टिन संकलन तथा भण्डारण गर्ने । • आबश्यक मात्रमा प्लाष्टिक,प्यान, डोरी, वांसको ब्यवस्थापन गर्ने ।	• प्रभावित क्षेत्र पहिचान गर्ने कस्तो किसिमको फर्मेट तयार गर्ने । • सामग्री ब्यवस्थापन गर्न रकम उपलब्ध र ढुवानी गर्न समस्या	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय/जिल्ला पुर्वाधार विकास कार्यालय	२ लाख अनुमानीत
दोस्रो दिन	• शुद्ध पिउने पानीको अस्थायी व्यवस्था मिलाउने • खानेपानीको धारा तथा पाइप लाईन विग्रेको, नष्ट भएको पहिचान गर्ने • पानी जन्य रोग नियन्त्रण गर्न सहयोग गर्ने ।	• अस्थायी रुपले खानेपानी उपलब्ध गराउन आवश्यक सामाग्रीहरु (पाईप फिटिड. औजार आदी) तयारी अवस्थामा राख्ने • जनचेतना मुलक कार्यक्रम संचालन गर्ने ।	• सामग्री व्यवस्थापन गर्न रकम उपलब्ध र ढुवानी गर्न समस्या	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय/जिल्ला पुर्वाधार विकास कार्यालय	
पहिलो हप्ता	• खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धी जनचेतना फैलाउने । • खानेपानी स्थायी रुपले सञ्चालन गर्न आवश्यक सरसामान तथा स्रोतको आँकलन गर्ने	• शुद्ध खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धि चेतना मूलक पम्पलेट, पोष्टरहरु संकलन तथा तयार गरि राख्ने ।		खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय/जिल्ला पुर्वाधार विकास कार्यालय	

पहिलो महिना	• खानेपानी योजनाहरुलाई स्थायी रुपले संचालन गर्न लगत इस्टिमेट तयार गर्ने । • खानेपानीलाई स्थायी रुपमा संचालन गर्न सम्बन्धित निकायहरुसँग बजेट माग गर्ने ।			खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय/जिल्ला पुर्वाधार विकास कार्यालय	
दोस्रो महिना	• बजेट प्राप्त भएपछि सेवा प्रदायक संस्था सँग समन्वय गरि सम्झौता गर्ने र कार्य थालनी गर्ने ।			खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय/जिल्ला पुर्वाधार विकास कार्यालय	

४.७.४ कार्यान्वयन योजना सहितको प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्यः

क्र.सं.	प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्यको सूची	मुख्य जिम्मेवार निकाय	कार्यान्वयन गर्ने तरिका (बैठक, कार्यशाला, तालिमआदि)	समय सिमा (कार्य तालिका)
१.	• क्षेत्रगत नेतृत्वगर्ने निकायहरुसँग समन्वय वैठक गर्ने । • प्रभावित क्षेत्रको पहिचान गर्न आबश्यक पर्ने फर्मेट तयारीका लागि बैठक गर्ने । • सरोकारवालहरु संग के कति सामग्री तथा जनशक्ती भौतीक साधन उपलब्ध हुन सक्छ त्यसको जानकारी संकलन गर्ने । • विल्चिड.पाउडर लगायत क्लोरिनयूक्त झोलहरुको प्रयोग मात्रा र विधि वारे सर्वसाधारणले वुझ्ने गरि लिफ्टलेट तयार गर्ने ।	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय	बैठक	विपद् पूर्व
२.	• ब्लिचिङ्ग पाउडर, पिउस आदि संकलित सामानहरुको Expiry date रुजु गर्ने । • घरेलु /सामुहीक अस्थायी चर्पी निर्माण गर्न आवश्यक पर्ने प्यान पाइप पलाष्टीक, वांस आदीको सुची तयार गर्ने । • खानेपानीको लागि तत्काल ब्यवस्थापन गर्न टयांकरको सुची तयार गर्ने ।	खानेपानीतथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय	निरिक्षण कार्य समन्वय गर्ने ।	बिपदपूर्व

विद्यमान समस्या :

- प्रतिकार्य गर्नका लागि प्रयाप्त श्रोत साधन तथा बजेटको अभाव ।
- तत्काल ब्यवस्पन गर्नु पर्ने भएकोले सामान ढुवानी गर्न कठीनाइ ।
- विपद अनुमानीत गरेको घर भन्दा धेरै प्रभावित भएमा मानव संसाधन परिचालन तथा ब्यवस्थापन गर्न कठिनाइ ।
- समन्वय र सहकार्यमा अभाव ।

४.८ शव व्यवस्थापन

४.८.१ काम, कर्तव्य र जिम्मेवारीहरु

क्र.स	कामको विवरण	कहिले गर्ने
1	शवको शिघ्र खोजी गर्ने तथा संकलन गर्ने र ढुवानी गर्ने गराउने ।	विपद् समय र पश्चातमा
2	सवको भण्डारण र संरक्षण सम्वन्धि कार्यहरु गर्ने ।	विपद् समय र पश्चातमा
3	शवको पहिचान, सनाखत, अन्तीम व्यवस्थापनको कार्य गर्ने ।	विपद् समय र पश्चातमा
4	शवका नातेदार, सम्वन्धीत निकायहरुलाई सूचना गर्ने तथा संचार व्यवस्थापन सम्वन्धि कार्य गर्ने ।	विपद् समय र पश्चातमा
5	पिडीत परिवारलाई आर्थिक तथा राहत र अन्य सहयोग गर्ने ।	विपद् समय र पश्चातमा

४.८.२ पुर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना

मुख्य बिपद्को किसिमः बाढी, पहिरो, भुकम्प, सडक दुर्घटना, आगलागी, महामारी, हावाहुरी, बन्यजन्तु आक्रमण, चट्याङ

विपद्को अनुमानित अवस्था :

- विपद् समयमा मृतक, घाईते र हराईएका मानीसहरु हुनेछन् ।
- यत्रतत्र शव तथा डेब्रिज हरु रहन सक्ने ।
- पहिचान हुन नसकेका शवहरु रहन सक्ने ।
- शवलाई पहिचान गरेपछि उद्धार गर्नका लागी श्रोत साधनहरुको उपलव्धतामा कमि ।
- उद्धार कर्मिहरुलाई सक्रमण हुन सक्ने ।

विषयगत उद्देश्यः

- खोज तथा उद्धार कार्य सञ्चालन गरि भेटीएका शवहरुको उचित व्यवस्थापन गर्ने ।
- शवहरु वाट हुन सक्ने सक्रमणलाई न्यूनिकरण गर्ने ।

४.८.३ कार्यान्वयन योजना सहितको प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्यः

विपद्को घटना पश्चातको अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीन कार्य (विपद्को प्रकृतिमा आधारित)	आपतकालीन अवस्था संवोधन गर्न गरीने पूर्वतयारी कार्य	पूर्वतयारी कार्य संवोधनगर्न रिक्तताको पहिचान	मुख्य जिम्मेवार निकाय

पहिलो दिन	• शव वहान का लागी आवश्यक व्यवस्था गर्ने । • जनशक्ति परिचालन • खोज तथा उद्धार कार्य • भण्डारको स्थानको पहिचान • संचार माध्यमवाट सूचना प्रवाह गर्ने ।	• शव व्यवस्थापन कार्यदल गठन भएको । • श्रोत साधन तथा जनशक्तिहरु तयारी अवस्थामा रहको । • संचार माध्यम र संचार कर्मिहरुको सम्पर्क सुचि तयारी अवस्थामा । • आवश्यकता नुसार को तालीम को व्यवस्था ।	• श्रोत साधनको कमि • समन्वयमा कमि	जिल्ला प्रहरी कार्यालय
दोस्रो दिन	• पहिचान भएका शवहरुलाई कानुन वमोजिम आफन्तलाई जिम्मा दिई धार्मिक परम्परा अनुसार दाहसंस्कारका लागी आवश्यक सहयोग गरिदिने ।	• तालीम प्राप्त व्यातिहरु कानुनि प्रक्रिया कार्यको कार्य विभाजन सहित जिम्मा दिई तयारी अवस्थामा राखिने ।		

पूर्वतयारीका लागि विद्यमान समस्याहरुः

- Disater Responder Unit हरुसँग विपद् व्यवस्थापनको लागी पर्याप्त मात्रामा रिहर्सल हुन नसकेको ।
- खोज तथा उद्धारका लागी प्रयाप्त श्रोत साधनको उपलब्धता हुन नसक्नु ।
- थप समन्वय हुनु पर्ने ।
- सूचना सयन्त्रमा समस्या ।
- नियमित छलफल तथा अन्तरक्रियाको कमि

४.९ आपत्कालिन शिक्षा

४.९.१ काम, कर्तव्य र अधिकार

क्र.स	कामको विवरण	कसले गर्ने	कहिले गर्ने
१	पुर्वतयारी को रुपमा वैठक तथा छलफल र जोखिम विधालयको सूचना संकलन ।	आपतकालीन शिक्षा व्यवस्थापन क्षेत्र	प्रकोप हुनु अगावै
२	क्षति हुन सक्ने शिक्षा सम्वनिध भवनहरुको क्षति र निर्माणका लागी श्रोत को खोजी गर्ने ।	आपतकालीन शिक्षा व्यवस्थापन क्षेत्र	प्रकोप हुनु अगावै
३	पढन नसक्ने विधालयका विधाथीहरुलाई पठनपाठनका लागी अस्थाई रुपमा कक्षा संचलन गराउने ।	आपतकालीन शिक्षा व्यवस्थापन क्षेत्र	विपद्को समयमा
४	वाहय सहयोग आवश्यक भएमा सो जुटाउन प्रजिअ तथा अन्य उपसमितिहरुलाई जानकारी गराउने र आवश्यक समन्वय गर्ने ।	आपतकालीन शिक्षा व्यवस्थापन क्षेत्र	विपद्को समयमा
५	विद्यालय राहत वितरण कार्यदल गठन गरि परिचालन गर्ने ।	आपतकालीन शिक्षा व्यवस्थापन क्षेत्र	विपद् पुर्व
६	शिक्षा राहत समाग्रीहरुको के कति पुग्यो पुगेन र वितरणको लागी अनुगमन टोली गठन गर्ने ।	आपतकालीन शिक्षा व्यवस्थापन क्षेत्र	विपद्को समयमा
७	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले सुम्पेका खाद्य व्यवस्था सम्वन्धि अन्य जिम्मेवारीहरु पुरा गर्ने ।	आपतकालीन शिक्षा व्यवस्थापन क्षेत्र	विपद्को समयमा

४.९.२ पुर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना

मुख्य बिपद्को किसिम : बाढि, पहिरो(भूक्षय), भुकम्प, आगलागी, सडक दुर्घटना, महामारी, बन्यजन्तु आक्रमण, हावाहुरी, चट्याङ ।

विपद्को अनुमानित अवस्थाः

- जिल्ला स्थित विद्यालयहरु भुकम्प,पहिरो तथा बाढिको कारणले बन्द हुन सक्ने ।
- विद्यार्थीको किताब तथा शैक्षिक सामग्री आपत्कालिन अवस्थामा हराउनु वा नष्ट हुनु ।
- मनोसामाजिक असर पर्न गई विधार्थिलाई मनो सामाजिक विमर्श गर्नुपर्ने ।
- विद्यालयमा फर्निचर, पठन पाठन सामग्री, अभिलेख सामग्री, प्रयोगशाला सामग्री आशिंक वा पूर्ण रूपमा क्षति हुन सक्ने ।
- शिक्षक तथा विद्यार्थीहरूको ज्यान जोखिममा पर्न सक्ने ।
- विद्यालयमा खानेपानीका लागि प्रयोग गरीने धारा, टयांकी, कुवा, शौचालयहरू क्षति हुन सक्ने ।
- विद्यालय जाने बाटो घाटो अवरुद्ध हुन सक्ने ।
- विद्यार्थी तथा शिक्षकहरू सरुवा रोग, झाडापखाला, ज्वरो आदिबाट प्रभावित हुन सक्ने ।
- जिल्लाका लगभग ६० प्रतिशत भन्दा वढि विद्यालय, भवन भूकम्पीय दृष्टिकोणबाट जोखिम ।
- प्रभावित क्षेत्रका समुदायहरुले संरक्षणको रुपमा विधालयको प्रयोग गर्न सक्नेछन् ।

४.९.३ विपद् अवस्थामा आधारित आपतकालीन प्रतिकार्य योजना :

विपद्को घटना पश्चातको अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीन कार्य (विपद्को प्रकृतिमा आधारित)	आपतकालीन अवस्था संवोधन गर्न गरीने पूर्वतयारी कार्य	पूर्वतयारी कार्य संवोधनगर्न रिक्तताको पहिचान	मुख्य जिम्मेवार निकाय	पूर्वतयारी कार्यका लागि अनुमानित लागत
पहिलो दिन	• सम्बन्धित विद्यालयबाट प्रारम्भिक सुचना संकलन गर्ने । • शिक्षक, जुनियर रेडक्रस, बालक्लब र स्काउटको तालिम पाएका विद्यार्थीहरुलाई स्वयम्सेवकको रुपमा परिचालन गर्ने (समुदाय समेतलाई) • स्रोत केन्द्र मार्फत प्रतिवेदन प्राप्त गर्ने ।	• विद्यालयहरु, स्रोत केन्द्रहरुलाई सूचना सकलन नमुना फारम वितरण • स्वयमसेवकह रुलाई प्रशिक्षण गर्ने	• फोन तथा मोवाईल सम्पर्क हुन नसक्ने । • सूचना दिने व्यक्ति सम्पर्क विहिन ।	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ	
दोस्रो दिन	• जरुरी भए पहिलो दिनको प्रक्रियालाई निरन्तरता दिने । • प्रकोपमा परेको विद्यालय तथा वालवालीका को अवस्था विश्लेषण गर्ने । • तत्काल प्रदान गर्न सकिने राहात कार्य शुरुवात गर्ने • प्राप्त सूचना तथा विश्लेषणको अवस्था जिल्ला प्रकोप व्यवस्थापन समितिमा जानकारी गराउने ।	• तत्काल उपलब्ध गराउन सकिने राहात सामाग्रीहरुको व्यवस्थाका लागि आकस्मिक बैठक बस्ने ।		शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ	

पहिलो हप्ता	• प्रभावित विद्यालयको स्थलगत अवलोकन गर्ने ।	जिल्ला शिक्षा कार्यालय		शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ	
पहिलो महिना	• सहयोगी सघंसस्था तथा निकायहरुको समन्वय बैठक राखी सहयोग आव्हान गर्ने । • पठनपाठन अवरुद्ध भएका विद्यालय र विद्यार्थी संख्या एकिन गरी पठनपाठन कार्य सञ्चालन गर्ने वैकल्पीक योजना तयार गर्ने । • अनुगमन, मूल्याङकन र प्रतिवेदनका कार्यहरु प्रारम्भ गरी निन्तरता दिने ।	• सहयोगी संघ संस्थाहरुको सम्पर्क सूचि तयार गर्ने • आवश विषयतग क्षेत्र संग समन्वय गर्ने । • अनुगमन तथा मुल्याकंन समिति गठन भएको ।		शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ	
दोस्रो महिना	• क्षति भएका विद्यालयहरुको विवरण संकलन गरि आवश्यक निर्माण, मर्मत तथा वातावरणिय सुधारका कार्य गर्ने साथै अन्य संस्थाहरुको सहयोगका लागि सिफारिस गर्ने ।	• आकस्मिक कोष खडा गरि राख्ने र सोको परिचालन निर्देशिका तयार गर्ने ।	• जिल्ला शिक्षा कार्यालयमा आकस्मिक कोष राख्ने व्यवस्था हाल सम्म हुन नसकेको ।	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ	

४.९.४ कार्यान्वयन योजना सहितको प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्यः

क्र.सं.	प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्यको सूची	मुख्य जिम्मेवार निकाय	कार्यान्वयन गर्ने तरिका (वैठक, कार्यशाला, तालिम आदि)	समय सिमा (कार्य तालिका)
१.	विद्यालय व्यवस्थापन समिति र प्रअ तथा शिक्षकलाई विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धि अभिमुखिकरण गर्ने ।	जि.शि.का	कार्यशाला, तालिम	मनसूनपूर्व
२.	स्रोत केन्द्रस्तरमा विपद् सम्बन्धि तथ्याङ्क तथा अभिलेख व्यवस्थापन गर्ने ।	स्रोत केन्द्रहरु	वैठक	निरन्तर
३	जिल्ला शिक्षा कार्यालयमा आकस्मिक कोष खडा गर्ने	जिल्ला शिक्षा कार्यालय	बैठक	निरन्तर

विद्यमान समस्याः

- आर्थिक स्रोतको अभाव
- विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धि तालिम प्रदानका लागि स्रोत व्यक्तिको कमि
- समन्वय अझ वृद्धि गर्नु पर्ने ।

४.१० फोहोरमैला व्यवस्थापन

४.१०.१ काम कर्तव्य र जिम्मेवारीहरु

क्रस	कामको विवरण	कहिले गर्ने
1	विपद अवस्थामा प्रयोगगर्ने फोहोरमैला व्यवस्थापन समाग्रीहरु जम्मा गर्ने तथा गराउने	प्रकोप हुनु अगावै
2	फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्वन्धि जनचेतना फैलाउन कार्यक्रम संचालन गर्ने	निरन्तर
3	वाहय सहयोग आवश्यक भएमा सो जुटाउन प्रजिअ तथा अन्य विषयगत क्षेत्रहरुलाई जानकारी गराउने र आवश्यक समन्वय गर्ने ।	आवश्यक भएमा
4	विपद्का समयमा विश्वासको वातवरण तयार गरि आवश्यक योजना रणनिती तथा कृयाकलापहरु तर्जुमा गरि कार्यान्वयन गर्ने ।	विपद्को समयमा
5	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले सुम्पेका फोहोर मैला व्यवस्था सम्वन्धि अन्य जिम्मेवारीहरुको कार्य पुरा गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार

४.१०.२ प्रकोप किसिम :

बाढी, पहिरो, भुकम्प, सडक दुर्घटना, आगलागी, महामारी, हावाहुरी, बन्यजन्तु आक्रमण, चट्याङ

४.१०.३ विपद् अवस्थामा आधारित आपतकालीन प्रतिकार्य योजना :

विपद्को घटना पश्चातको अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीन कार्य (विपद्को प्रकृतिमा आधारित)	आपतकालीन अवस्था संवोधन गर्न गरीने पूर्वतयारी कार्य	पूर्वतयारी कार्य संवोधनगर्न रिक्तताको पहिचान	मुख्य जिम्मेवार निकाय	पूर्वतयारी कार्यका लागि अनुमानित लागत
पहिलो दिन	• प्रभावित क्षेत्रको पहिचान गर्ने • घटनाको बारेमा जानकारी लिने • घटनाको बारेमा द्रुत गतिमा सूचना संकलन गर्ने	• क्षति बिवरण संकलनका लागि सूचना फारम तयार गर्ने • फारमको आधारमा तथ्यांक संकलन गर्ने	• आवश्यक फारमतयार नभएको • आवश्यक जनशक्तिको पहचान नभएको	• सम्बन्धित स्थानिय तह	
दोस्रो दिन	• Debris को परिमाण र प्रकृतिको पहिचान गर्ने • Debris को परिमाण र प्रकृतिको आधारमा उपलब्ध श्रोत साधनको प्रयोग गरि व्यवस्थापनको शुरुवात गर्ने • Debris को परिमाण अत्यधिक धेरै भएमा थप सहयोगको लागि जिल्ला दैवि प्रकोप उद्वार समितिमा समन्वय गर्ने	• तथ्यांक फारमको आधारमा Debris को परिमाण र प्रकृतिको पहिचान गरि मानविय तथा मेशिनरी श्रोत साधनको व्यवस्थापन गर्ने • जिल्ला दैवि प्रकोप उद्वार समितिसंग निरन्तर सम्पर्कमा रहने ।	• मानविय तथा मेशिनरी श्रोत साधनको पहिचान र उपलब्धताको बारेमा अध्ययन नभएको	• सम्बन्धित स्थानिय तह	
पहिलो हप्ता	• Debris बाट भएको क्षति बिबरणको अभिलेख तयार गर्ने • Debris बाट व्यवस्थापन कार्यलाई निरन्तरता दिने	• अभिलेख फारम तयार नरहेको • जिल्ला दैवि प्रकोप उद्वार	• Detail कार्य विवरण तथा अभिलेख	• सम्बन्धित स्थानिय तह	

		समितिसंग निरन्तर सम्पर्कमा रहने ।	फारम तयार नभएको		

४.१०.४ कार्यान्वयन योजना सहितको प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्यः

क्र.सं.	प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्यको सूची	मुख्य जिम्मेवार निकाय	कार्यान्वयन गर्ने तरिका (वैठक, कार्यशाला, तालिम आदि)	समय सिमा (कार्य तालिका)
१.	आवश्यक श्रोत साधनको तयारीको लागि सम्बन्धित स्थानिय निकायहरुको सूची तयार गर्ने	भरतपुर उमनपा	बैठक	मनसूनपूर्व
२.	सूचीमा उल्लेख भएका श्रोत साधनहरु तयारी अवस्थामा राख्ने	सम्बन्धित स्थानीय निकायहरु	वैठक	निरन्तर
३	सूचीमा आवश्यक दक्ष जनशक्ति तयार गरि तयारी अवस्थामा राख्ने	सम्बन्धित स्थानीय निकायहरु	कार्यशाला/ तालिम	निरन्तर

विद्यमान समस्याः

- आर्थिक स्रोतको अभाव
- विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धि तालिम प्रदानका लागि स्रोत व्यक्तिको कमी
- समन्वयमा अझ वृद्धि गर्नु पर्ने ।

परिच्छेद – ५

अनुगमन, विश्लेषण, पुनरावलोकन र मुल्यांकन प्रणली

५.१ चितवन जिल्लाका प्रशंसनीय/उल्लेखनीय प्रयासहरु

- सञ्चारकर्मीहरु र जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिसँग विशिष्ट समन्वय भैरहेको ।
- प्रजिअ बाट विपद् जोखिम व्यवस्थापनमा सबै कार्यालयहरुलाई समेटि उल्लेखनिय रुपमा नेतृत्व प्रदान भएको ।
- विषयगत कार्यालयहरुमा दक्ष विपद् सम्पर्क व्यक्तिहरु को उत्पादन र तालीमहरु भईरहेको ।
- राष्ट्रिय कृत्रिम घटना अभ्यास सम्पन्न ।

५.२ वस्तुस्थिती विश्लेषण (SWOT ANALYSIS)

५.२.१ सबल पक्ष

पुर्व सूचनाको विकासमा

- वाढीवाट हुने विपद् सम्वन्धि पुर्व सूचना दिने कार्य समयमा नै जिल्ला र समुदायस्तर सम्म हुने भएकोले क्षतिमा न्यूनिकरण भएको छ ।
- जिल्लामा सुरक्षा निकाय, रेडक्रस देखि गाउँपालिका समुदायस्तरसम्म उद्धारका लागी स्रोत साधन (उपकरण) हरुको उपलव्धता भएको ।
- जिल्लामा विषयगत क्षेत्रका पदाधिकारी देखि स्थानीय स्तरका समुदायस्तर सम्म विपद् पुर्व, समयमा र पश्चातका कृयाकलापहरु जिम्मेवारी र तयारीका वारेमा सामन्य जानकारी भैरहेको ।
- सम्वन्धित सरोकारवालहरु सचेत हुदै गएका छन् ।
- जिल्ला विपद् पुर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना अद्यावधिक भै रहेको ।

५.२.२ सुधार गरिनुपर्ने पक्षहरु

- सवै प्रकोपहरुलाई समेटन सकिएको छैन ।
- जिल्ला आपतकालीन कार्यसंचालन केन्द्रको क्षमतामा सुधार गर्नु पर्ने ।
- सवै विपद्हरुको विवरणहरु जिल्लामा अभिलेखाङ्कन गर्ने चलन छैन ।
- सरकारी सार्मथ्यतामा वेमेल वा वुझाईमा एक रुपता छैन ।
- नदिका सतहवारे पुर्व चेतावनी र खतराको तहको अवस्थावारे पुन निर्धारण गर्नु पर्ने छ ।
- सवै क्षेत्र : माडी लगायत दुर्गम स्थानमा पुर्व सूचनाको पहुचमा कठिनाई ।
- मुलप्रवाहीकरणमा जान वांकी नैछ । समुदायस्तरसम्म क्षमता विकास गर्नुपर्ने ।
- जनशक्ति, साधन, श्रोतमा कमी ।

- विषयगत क्षेत्रका पदाधिकारीहरुलाई नियमित पुन ताजकीय तालिम गरिनुपर्ने ।
- मनोसामाजिक मनोविमर्शको पुर्व तयारी अवस्थामा रहनु ।
- विषयगत क्षेत्रहरुले विपद् पुर्व तयारीका लागी तथा आ-आफ्नो जिम्मेवारी वारे जानकारी स्पष्ट नहुनु ।
- सहभागीता, समन्वय र सहकार्यमा अझ सुधार गर्नु पर्ने ।
- केन्द्र तथा जिल्ला वाट पुर्वतयारी कार्यका लागी आवश्यक वजेट तथा कार्यक्रम नहुनु ।
- विपद्को अवस्था नआउनन्जेल सम्म प्राथमिकतामा नपर्नु ।
- प्रकोपका क्षेत्रहरुमा खटिने कर्मचारीको उत्साहामा कमी

५.३ विपद्वाट क्षति न्युनिकरणका लागी गरिएको प्रयासहरु

- विपद् समयमा गरिने खोजी तथा उद्धार, विपद् पश्चात गरिने राहत व्यवस्थापन र भौतिक निर्माणका कार्य धेरै अगाडी वाट हुदै आएको ।
- पुर्वतयारीको क्रममा सन २०६२ देखि पुर्वसूचना प्रणालीका प्रयासहरु भएको हालआएर माथिल्लो र तल्लोतटिय क्षेत्र विचमा सम्वन्ध विस्तार ।
- जिल्लामा विपद् पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना विस २०६५ साल देखि शुरुआत भई हाल सम्म तर्जुमा र कार्यन्वयनमा आएको ।
- जिल्ला विपद् आपतकालीन कार्य संचालन केन्द्र कार्यान्वयनमा ।
- स्थानीय तहहरुमा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको गठन र विपद् पुर्व तयारी कार्यमा क्रमिक रुपमा वढदै गईरहेको ।
- सबै स्थानीय तहमा समुदायमा आधारित विपद् जोखिम व्यवस्थापन समितिको गठन, तालीम र खोज तथा उद्धारका उपकरणको व्यवस्थापन ।

५.४ पुर्व सूचना प्रणाली सम्वन्धी भए गरेका कियाकलापहरु

- समुदायस्तरमा वाढी पुर्वसूचना दिने माध्यमको लागी मचान, टावर हुदै साईरनको उपयोग हुदै गएको छ ।
- पालो पालै गरि समुदायवाट नदिको सतह हेरी खवर गर्ने प्रणालीको विकास गर्ने ।
- हाल आएर माथिल्लो तटीय क्षेत्र र तल्लो क्षेत्रहरुका वासिन्दाहरु विच मोवाईल, टेलिफोन र भेटघाट गरेर वाढी पुर्व सूचना दिने प्रचलन ।
- जल तथा वर्षा मापन केन्द्र देवघाट र रजैयावाट वाढी खतराको खवर गरे पछि स्थानीय रेडीयो र टेलिभिजन मार्फत खवर गर्ने प्रणाली को विकास हुदै हाल आएर जिल्ला आपतकालीन कार्य संचालन केन्द्र वाट खवर गर्ने पद्धतिको विकास हुदै गएको छ ।

५.५ राष्ट्रिय कृत्रिम घटना अभ्यास वाट उपलव्धीहरु

- यो घटना अभ्यासले जिल्लाका असल अभ्यासहरु र क्षमतालाई प्रदर्शन तपसिल अनुसारको गरेको छ ।
- अन्त र्विषयगत क्षेत्रहरु (Inter and Intra Cluster) समन्वय
- सरकारी कार्यालयहरु विचको समन्वय र सहकार्य भैरहेको ।

- राष्ट्रिय आपत्कालिन कार्यसञ्चालन केन्द्र (NEOC) सँग समन्वय
- प्रतिकार्यका लागि पूर्वतयारी (Response Preparedness) भैरहेको ।
- पुर्व अभ्यासवाट पाएको क्षमता र सिकाईका अनुभव आद्रन प्रदान ।
- मुख्य गरी सूचना र समन्वय क्षेत्रमा वढि जोड दिईएको छ ।

परिच्छेद ६

अनुसूचीहरु

अनुसूची १ : जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको कार्यशर्त निर्देशन

जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति भन्नाले : जिल्लामा विपद् अल्पीकरण तथा न्यूनिकरणका क्षेत्रका काम गर्न तथा विपद्बाट प्रभावित व्यक्तिहरुलाई तत्काल राहत उद्धारको व्यवस्था गर्न प्रमुख जिल्ला अधिकारीको अध्यक्षतामा सरकारी/गैरसरकारी निकायहरु, राजनैतिक दल तथा नागरिक समाज सम्मिलित जिल्लास्तरमा गठन भएको समितिलाई जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति भनिन्छ । यस समितिको सचिवालयको रुपमा काम गर्ने जिल्ला विकास समितिले प्रमुख जिल्ला अधिकारीसंगको समन्वयमा रहेर विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमाका शिलशिलामा वैठक तथा कार्यशालाहरुको आयोजना गर्नुपर्दछ ।

क, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको सामान्य कार्यशर्त :

१. विपद् व्यवस्थापन उद्धारको कार्यमा स्थानीय समितिहरुलाई समन्वय गर्ने वा समन्वय गर्न लगाउने ।

२. जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गर्ने र यसलाई क्षेत्रीय विपद् व्यवस्थापन समितिमा र गृह मन्त्रालय मार्फत केन्द्रीय विपद् व्यवस्थापन समितिमा पेश गर्ने ।

३. स्थानीय समितिबाट संचालित राहत तथा उद्धारको कार्यको अनुगमन गर्ने र संचालित कार्यमा आवश्यक सहयोग गर्ने ।

४. समय समयमा विपद् राहत उद्धार कार्यमा भैरहेको प्रगतिको बारेमा क्षेत्रीय तथा केन्द्रीय विपद् व्यवस्थापन समितिलाई जानकारी दिने ।

५. केन्द्रीय तथा क्षेत्रीय विपद् व्यवस्थापन समितिबाट प्राप्त निर्देशनका आधारमा कार्य संचालन गर्ने । ६. वाह्य सहयोगका लागि सरकारी र गैरसरकारी निकायका वीच समन्वय वैठकको आयोजना गर्ने ।

७. सरकारी निकाय, राष्ट्रसंघीय निकाय, राष्ट्रिय/अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्था, रेडक्रस अभियानका सदस्य लगायतका निकायहरुकावीच प्रतिकार्यको समीक्षा गर्न वैठक संचालन गर्ने

अनुसूची २ : विषयगत क्षेत्र अगुवा संस्थाको काम कर्तव्य

(१) विषयगत सदस्य संस्था (राष्ट्रिय/अन्तर्राष्ट्रिय गैसस, सरकारी निकाय, राष्ट्रसंघीय निकाय, रेडक्रस अभियानका सदस्य आदि) का वीचमा उपयुक्त विषयगत समन्वय संयन्त्र स्थापना तथा व्यवस्थापन गर्ने ।

(२) राष्ट्रिय/स्थानीय निकाय, सरकारी निकाय, स्थानीय नागरीक समाज तथा अन्य सरोकारवाला निकाय वीच समन्वय गर्ने ।

(३) प्रत्येक विषयगत क्षेत्रमा अगुवा संस्थाले सवै विषयगत सदस्य संस्थासंग समन्वय गरी आफ्नो विषयक्षेत्रमा विपद्को प्रकृतिमा आधारित प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गर्ने । यस अन्तर्गत विपद्को प्रकृति तथा योजना मान्यता, प्राथमिकता प्राप्त आपत्कालीन कार्य तयारी, आपत्कालीन कार्य संवोधन गर्न प्राथमिकताप्राप्त पूर्वतयारी कार्य तयारी, प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्यका लागि विद्यमान खाडल पहिचान, विषयगत कार्ययोजना आदि पर्दछन् ।

(४) नयाँ आपत्कालीन अवस्थाका लागि पर्याप्त आकश्मिक योजना तथा पूर्वतयारीको प्रत्याभूति गराउने ।

(५) विषयगत क्षेत्रका सहभागीहरु सम्बन्धित नीतिगत मार्गदर्शन तथा प्राविधिक मापदण्डका वारेमा जानकारी राख्दछन् र सोही मापदण्डका आधारमा प्रतिकार्य गर्दछन् भन्ने कुराको प्रत्याभूति गराउने ।

(६) विषयगत क्षेत्रका कार्यसमूहको प्रभाव र कार्यान्वयन योजनाको प्रगतिको समीक्षा गर्न तथा पर्याप्त प्रतिवेदन र प्रभावकारी सूचना प्रवाहको प्रत्याभूति दिन प्रभावकारी अनुगमन संयन्त्र स्थापना गर्ने ।

(७) जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति र प्रमुख जिल्ला अधिकारीको अधिवाचन (संवेगात्मक तथा भावनात्मक रुपमा सहयोगका लागि आग्रह गर्ने) कार्यबाट मुख्य सूचनामा योगदान गर्न स्रोत साधनको आवश्यकता समेत मुख्य सरोकार पहिचान गर्ने ।

(८) विषयगत क्षेत्रका प्राथमिकता प्राप्त कार्य संचालन गर्न दातृ समुदायलाई मानवीय सहायताकर्मीमा लगानी गर्न अधिवाचन गर्ने । साथै विषयगत क्षेत्रका सहभागीहरुलाई सामान्य माध्यमबाट उनीहरुको स्रोत साधन परिचालन गर्न प्रोत्साहीत गर्ने ।

(९) मानवीय सहायतामा संलग्न साझेदार संस्थाका कर्मचारीको क्षमता विकासका लागि तालिम संचालन गर्न सहयोग गर्ने ।

(१०) पूर्व निर्धारीत प्राथमिकता प्राप्त आवश्यकता पूर्तिका लागि विषयगत अगुवा संस्थाहरु अन्तिम सेवा प्रदायकका रुपमा जिम्मेवार हुन्छन् जुनकुरा पहुँच, सुरक्षा र प्राप्त कोषमा भरपर्दछ । उनीहरुको स्रोत परिचालन कार्यमा प्रमुख जिल्ला अधिकारी तथा विपद् व्यवस्थापन समितिले सहयोग गर्नेछ ।

(११) उनीहरुको कार्यक्षेत्र र कार्यक्रमको प्राथमिकताका आधारमा विषयगत क्षेत्रका मुख्य साझेदारलाई समावेश गराउने ।

अनुसूची ३ : जिल्ला अगुवा सहयोगी संस्थाको कार्यशर्त निर्देशन

जिल्ला अगुवा सहयोगी संस्थाको मुख्य भूमिका जिल्लामा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलाप गर्न जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गर्ने सिलसिलामा जिल्लामा कार्यरत सवै निकायका वीच छलफल गर्न साझा मञ्च प्रदान गरी आवश्यक सहजकर्ताको कार्य गरी यस कार्यमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिलाई सहयोग प्रदान गर्नु हो ।

अनुसूची ४ : जिल्ला अगुवा सहयोगी संस्था

१. सवै निकायहरुको सहकार्यमा जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमामा सहयोग गर्ने

२. जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिसंग समन्वय गरी अन्तिम कार्यशाला गर्नु अघि वैठकहरु संचालन गर्ने ।

३. प्राविधिक तथा वित्तिय, द्वितिय स्रोतबाट विपद्सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलन, विपद् जोखिम विश्लेषण आदि कार्यमा समन्वय गर्ने वा सहयोग प्रदान गर्ने ।

४. प्रभावकारी प्रतिकार्य पूर्वतयारीको लागि मुख्य सिद्धान्त वा न्यूनतम मापदण्डका वारेमा समन्वय गर्ने ।

५. गतवर्षमा अनुभवको आधारमा सफलता, चुनौति तथा खाडल पहिचान गर्ने ।

६. विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा प्रकृयामा सवै विषयगत क्षेत्रका अगुवा तथा सदस्य संस्थाहरु लगायत अन्य सरोकारवालाहरुको सहभागिता सुनिश्चित गर्ने ।

७. अन्तिम कार्यशालाको नतिजा तयार गर्ने र जिल्लामा कार्यरत मानवीय सहायतामा संलग्न निकायहरुमाझ प्रवाह गर्ने । क्षेत्रीय तथा केन्दीय तहमा प्रतिवेदन दिने साथै नपा/गा.वि.स.स्तरसम्म जानकारी गराउने आदि ।

अनुसूची ५ : चितवनमा विपद् बाट भएको क्षति

वाढिवाट क्षति :

जिससको तथ्याकं तथा विभिन्न संचार माध्यमको आधार लिएर तयार गरिएको विवरण :

वि.स. २०५९ श्रावण ६,र ७ गते भएको वाढिको क्षति विवरणहरु :

- मृत्यु : २४ जना, घाईते :१४७ जना, हराएको : ११ जना, प्रभावित परिवार :३३६५ जना, पशुको क्षति :१२१७ वटा, घरक्षति : १६७० घर, गोठ क्षति ६२८ गोठ, कृषि योग्य जमिनको क्षति :६२०४ विगहा सामुदायिकभवन, कटानः ३०० विगहा, खानेपानी योजनाको क्षतिः १३ योजना पुलको क्षति : ६ स्थानमा

वि.स. २०६० श्रावण १४–१७ गते भएको वाढिको क्षति विवरणहरु :

- मृत्यु : १५ जना (पुरुष : ६ र महिला:९),
- घाईते :५ जना (पुरुषः२ र महिला:३)
- हराएको : १७ जना (पुरुष : ९ र महिला :८),
- प्रभावित परिवार : ३७ जना, पशुको क्षति :१२१७ वटा,
- घरक्षति : ४ घरधुरी,
- अन्य क्षतिमा : गाई : २वटा , भैसि २ वटा, वाखा ४७ वटा कुखुरा १०० वटा

वि.स. २०६१ श्रावण १३गते भएको वाढिको क्षति विवरणहरु :

- मृत्यु : ३ जना (पुरुषः२ र महिला:१),
- घाईते :२ जना(पुरुष : १ र महिला:१),
- हराएको : ४ जना (पुरुष : २ र महिला :२),
- प्रभावित परिवार : ५घरधुरी, पशुको क्षति :थाहा नभएको ।

वि.स. २०६२ वाढिको क्षति विवरणहरु :

- मृत्यु : ६ जना (पुरुष : ४ र महिला:२),
- घाईते :४ जना(पुरुष : ३ र महिला:१),
- हराएको : १ जना (पुरुष),
- प्रभावित परिवार : ७घरधुरी, पशुको क्षति :१७ वटा

वि.स. २०६३ वाढिको क्षति विवरणहरु :

- मृत्यु : ३ जना (पुरुष : ३),
- घाईते :४ जना(पुरुष :२ र महिला:२),
- हराएको : २ जना (पुरुष),

वि.स. २०६४ वाढिको क्षति विवरणहरु :

- मृत्यु : ६ जना (पुरुष : ६),
- घाईते :२ जना(पुरुष :२),
- हराएको : २ जना
- प्रभावित गाविस : ८ वटा

वि.स. २०६५ वाढिको क्षति विवरणहरु :

- मृत्यु : ५ जना (पुरुष : ५),
- घाईते :१८ जना (पुरुष :१२ र महिला:६)

वि.स. २०६६ वाढिको क्षति विवरणहरु

- मृत्यु : ३ जना (पुरुष : ३),
- घाईते : जना (पुरुष :)
- हराएको : जना
- प्रभावित गाविस : शक्तिखोर, लोथर

वि.स. २०६७ वाढिको क्षति विवरणहरु

- मृत्यु : ३ जना (पुरुष : २ र महिला १)
- घाईते :२ जना (पुरुष :२)
- हराएको : १ जना
- पुर्ण नष्ट घरधुरी : १६४ घरधुरी
- आशिक नष्ट घरधुरी : ३२१ घरधुरी
- कृषि भूमिको क्षति : १०८० हेक्टर
- प्रभावित गाविस : माडी ४ गाविसमा
- पशुजन्य क्षति : ७१९ वटा
- क्षति : १९.२ लाख
- सडकको क्षति : ३ कि मि
-

वि.स. २०६८ वाढिको क्षति विवरणहरु

- हराएको : १ जना लोथर खोलाले लोथर गाविसको .....
- आशिक नष्ट घरधुरी : ७५ घरधुरी
- कृषि भूमिको क्षति : २२५ हेक्टर
- प्रभावित गाविस : मंगलपुर ८ र ९ मा
- प्रभावित घरधुरी : ७९
- पशुजन्य क्षति : ७९ वटा
- मेघौली २, ३ र ४
- प्रभावित घरधुरी : २२५

विं सं २०६९ मा वाढीवाट भएको क्षति विवरणहरु

- हराएको :
- प्रभावित गाविस : मंगलपुर, गर्दि, वघौडा, मेघौली
- प्रभावित घरधुरी :
- सडक :

वि.स. २०७० मा वाढीवाट भएको क्षति विवरणहरु

- हराएको : नारायणी नदिले वगाएको १ जना मेघौली गोलाघाटमा
- प्रभावित गाविस : मगलपुर, गर्दि, वघौडा, मेघौली
- डुवान भएको घरधुरी : १३५ मगलपुर र मेघौलीमा
- सडक क्षति : २ किमि ग्राभेल सडक

वि सं २०७१ मा देखिएका जलउत्पन्न प्रकोप को विवरण

- मृत्य : कल्याणपुर ५ जना, शक्तिखोरमा १ लोथर खोला १, पिप्ले १ र दारेचोकमा १ जना गरि जम्मा ९ जना
- विस्तापित : रत्ननगर ५ मा २२ घरधुरी, मगलपुरमा ४ घरधुरी र कल्याणपुरमा ५ घरधुरी
- डुवान भएको गर्दि मा २५०, वघौडा २५०, कल्याणपुरमा ७३, रत्ननगर वडान ५ मा २२, मगलपुरमा ४ र पिप्ले १ घरधुरी, गरि जम्मा ६०० घरधुरी
- पुर्ण रुपमा क्षति घर : पिप्लेमा १, रत्ननगर ५ मा २, घर
- सडकको क्षति : माडी लगायत मगलपुर र रत्ननगर ग्राभेल ९ किमि, मुग्लीन देखि पिप्लेसम्मको ८९ किमि राजमार्ग, पाहाडी भेकमा गोरेटे वाटो अवरुद्ध
- उद्धार कार्य : साउन ३१ गते नारायणी नदिको सिखौली घाटमा ३ जनालाई

वि सं २०७२ मा भुकम्पवाट पुऱ्याएको क्षति विवरण

- मृत्यु : १० जना, घाईते : १७९ जना, हराएको : ३ जना
- पुर्ण घरधुरी क्षति : ३७२५ साउन १४ गतेको निर्णय अनुसार हाल प्रशोधनवाट प्राप्त भएको संख्या ३४८७ घरधुरी
- प्रभावित नपा तथा गाविसहरु : तत्कालन अवस्थामा १५ गाविस र ६ न.पा.
- सरकारी भवन आशिक क्षति १०, स्वास्थ्य चौकी हरु मध्ये १ पुर्ण क्षति र आशिंक क्षति ३२ र अन्य संघसंस्थाहरु मा २ पुर्ण र आशिक क्षतिमा २ गरि जम्मा ४ वटा ।
- खानेपानी योजनाहरु मध्ये ३२ योजना पुर्ण क्षति भएको र आशिक क्षतिको रुपमा ४० गरि जम्मा ७२ योजना हरु
- शिक्षा अन्तर्गत विधालयको कोठा ६२ कोठा पुर्ण र ४४६ कोठा आशिक क्षति गरि जम्मा ५०८ प्रभावित भएको छन् । विधालय भवन ४२ पुर्ण र १८५ आशिंक क्षति भई जम्मा २२७ भवन प्रभावित भएको छ ।

स्थानान्तरण गरिनु पर्ने वस्तीको संख्या १८ लाई २३ वटा संघसंस्थाहरुको सहयोगवाट ४१६ घरधुरी अस्थाई आश्रय स्थल निर्माण गरिएको ।

वाढीवाट : ४ जनाको मृत्यु, २ जना हराएको थियो भने डुवान घरधुरी २० (धोवाह र रतनी माडी)

आव ०७६र७७ मा भएका विपतका घटनाहरु

आ।व।२०७७(२०७८ मा घटेका बिपद सम्बन्धी बिवरणहरु(

सि।न।	मिति	बिपदको प्रकार	जम्मा घटना संख्या	प्रभाबित घररपरिवार	मानबिय क्षति	भौतिक क्षति	प्रभाबित घर परिवार	
	२०७६र०४र०६	बाढीरपहिरोरडुबेर	१		१			
	२०७६र०४र११	बाढीरपहिरोरडुबेर	१		१			
	२०७६र०४र१३	बाढीरपहिरोरडुबेर	१		१			
	२०७६र०४र२६	बाढीरपहिरोरडुबेर	१					
	२०७६र०४र१२	सवारी दुर्घटना	१		१			
	२०७६र०४र१७	सवारी दुर्घटना	१		१			

	२०७६र०४र२२	सवारी दुर्घटना	१		१			
	२०७६र०४र२३	सवारी दुर्घटना	१		१			
	२०७६र०४र२७	सवारी दुर्घटना	१		१			
	२०७६र०४र१५	आगलागि	१		(	वडा कार्यालयमा		
	२०७६र०४र१७	आगलागि	१		(	वडा कार्यालयमा		
	२०७६र०५र२१	बाढीरपहिरोरडुबेर	१		१			
	२०७६र०५र३१	बाढीरपहिरोरडुबेर	१		(	बाटो अबरुद्ध		
	२०७६र०५र०४	सवारी दुर्घटना	१		१			
	२०७६र०५र०८	सवारी दुर्घटना	१		१			
	२०७६र०५र०९	सवारी दुर्घटना	१		१			
	२०७६र०५र०६	सवारी दुर्घटना	१		१			
	२०७६र०५र१४	सवारी दुर्घटना	१		१			
	२०७६र०५र१६	सवारी दुर्घटना	१		१			
	२०७६र०५र२८	सवारी दुर्घटना	१		२			
	२०७६र०५र२८	चट्टयाङ्ग	१		१			
	२०७६र०५र०५	आगलागी	१		(		वडा कार्यलय	
	२०७६र०५र०९	बम बमस्फोट	१		१			
	२०७६र०५र२८	बाढीरपहिरोरडुबेर	१		१			
	२०७६र०६र१५	सवारी दुर्घटना	१		१			
	२०७६र०६र१६	सवारी दुर्घटना	१		१			
	२०७६र०६र२०	सवारी दुर्घटना	१		१			
	२०७६र०६र२१	सवारी दुर्घटना	१		१			
	२०७६र०६र२७	सवारी दुर्घटना	१		१			
	२०७६र०६र२९	सवारी दुर्घटना	१		१			
	२०७६र०६र१९	जनावरको अक्रमण	१		१			
	२०७६र०६र२६	बाढीरपहिरोरडुबेर	१		१			
	२०७६र०७र१०	सवारी दुर्घटना	१		१			
	२०७६र०७र१०	सवारी दुर्घटना	१		१			
	२०७६र०७र१९	सवारी दुर्घटना	१		१			

	२०७६र०७र१६	बाढीरपहिरोरडुबेर	१		१			
	२०७६र०७र२०	बाढीरपहिरोरडुबेर	१		१			
	२०७६र०८र११	सवारी दुर्घटना	१		१			
	२०७६र०८र१२	सवारी दुर्घटना	१		१			
	२०७६र०८र१५	सवारी दुर्घटना	१		१			
	२०७६र०८र१६	सवारी दुर्घटना	१		१			
	२०७६र०८र२१	सवारी दुर्घटना	१		४			
	२०७६र११र०१	सवारी दुर्घटना	१		१			
	२०७६र११र०२	जनावर आक्रमण	१		१			
	२०७६र११र१६	सवारी दुर्घटना	१		४			
	२०७६र११र२५	सवारी दुर्घटना	१		१			
	२०७६र११र३०	सवारी दुर्घटना	१		१			
	२०७६र१२र०४	सवारी दुर्घटना	१		१			
	२०७७र०१र१७	जनावर आक्रमण	१		१			
	२०७७र०१र२२	जनावर आक्रमण	१		१			
	२०७७र०२र०१	बाढीरपहिरोरडुबेर	१		१			
	२०७७र०२र०४	बाढीरपहिरोरडुबेर	१		२			
	२०७७र०२र०५	सवारी दुर्घटना	१		१			
	२०७७र०२र१०	रुख बाट लडी	१		१			
	२०७७र०२र२०	बाढीरपहिरोरडुबेर	१		१			
	२०७७र०३र०८	सवारी दुर्घटना	१		१			
	२०७७र०३र१३	सवारी दुर्घटना	१		१			
	२०७७र०३र१५	सवारी दुर्घटना	१		१			
	२०७७र०३र२४	सवारी दुर्घटना	१		१			
	२०७७र०३र११	बाढीरपहिरोरडुबेर	१		१			
	२०७७र०३र१२	बाढीरपहिरोरडुबेर	१		१			
	२०७७र०३र२६	बाढीरपहिरोरडुबेर	१		१			

	२०७७र०३र२३	बाढीरपहिरोरडुबेर	१		१			
	२०७७र०३र३१	जनावर आक्रमण	१		१			

आव।२०७७(२०७८ मा घटेका बिपद सम्बन्धी बिवरणहरु(

न।	बिपदको प्रकार	मृत्यु	बेपत्ता	घाइते	प्रभावित परिवार	पशु चौपाय को क्षति	घर को क्षति	
							पुर्ण	आशिक
	बाढिरपहिरोरडुबेर	१७	(	(	(	(	(	(
	सवारी दुर्घटना	४२	(	(	(	(	(	(
	आगलागि	३	(	(	(	(	(	(
	चट्टयाङ्ग	(	(	१	(	(	(	(
	जनावरको आक्रमण	५	(	(	(	(	(	(
	रुखबाट लडेर	१	(	(	(	(	(	(

अनुसुचि ६ विपद्बाट क्षति न्युनिकरणका लागि गरीएको प्रयासहरु

- विपद् समयमा गरिने खोजी तथा उद्धार, विपद् पश्चात गरिने राहत व्यवस्थापन र भौतिक निर्माणका कार्य धेरै अगाडी वाट हुदै आएको ।
- पुर्वतयारीको क्रममा सन २०६२ देखि पुर्वसूचना प्रणालीका प्रयासहरु भएको हालआएर माथिल्लो र तल्लोतटिय क्षेत्र विचमा सम्वन्ध विस्तार ।
- जिल्लामा विपद् पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना विस २०६५ साल देखि शुरुआत भई हाल सम्म तर्जुमा र कार्यन्वयनमा आएको ।
- जिल्ला विपद् आपतकालीन कार्य संचालन केन्द्र कार्यान्वयनमा ।
- स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको गठन र विपद् पुर्व तयारी कार्यमा क्रमिक रुपमा वढदै गईरहेको ।

अनुसुचि ७: विषयगत क्षेत्रको समिक्षा र विश्लेषण

चितवन जिल्लाका प्रशंसनिय/उल्लेखनिय प्रयासहरु

- विपद् सम्बन्धि पूर्वतयारी, प्रतिकार्यका कार्यहरुमा अग्रता
- DPRP/Contingency Plan तयार गर्ने पहिलो जिल्ला
- पूर्वसूचना प्रणाली स्थापनाको सन्दर्भमा Pioneer जिल्लाको रुपमा चर्चित ।
- पूर्ण विषयगत क्षेत्रहरु (whole range of clusters)
- जिल्ला आपत्कालिन कार्यसञ्चालन केन्द्रको स्थापना र full functional अवस्था रहेको ।

माथि राखिएका विवरण, विषयवस्तुहरु, अनुसुचि लगायत यस प्रतिकार्य योजना तयारीका लागि लिईएका दस्तावेजहरुको आधारमा तयार पारी प्रस्तुत गरिइएको छ । प्रस्तुत गरिएको यस मस्यौदा माथि आजको छलफल बाट पूर्ण रुप दिई सम्बन्धीत सरोकारवालाहरुका लागि मार्गदर्शन हुनेछ ।

स्थानीय विपद व्यवस्थापन समिति संयोजकहरुको विवरण र सम्पर्क नम्बर

क्र.सं.	नाम र थर	पद	सम्बन्धित निकायको नाम	सम्पर्क नम्वर
१	रेणु दाहाल	प्रमुख	भरतपुर महानगरपालिका	९८५५०११३११
२	नारायण वन	प्रमुख	रत्ननगर नगरपालिका	९८५५०६१७५३
३	खुम नारायण श्रेष्ठ	प्रमुख	कालिका नगरपालिका	९८५५०८०४१३
४	प्रभा बराल	प्रमुख	राप्ती नगरपालिका	९८४३७६७९९५
५	लालमणि चौधरी	प्रमुख	खैरहनी नगरपालिका	९८५५०६४८०७
६	ठाकुर ढकाल	प्रमुख	माडी नगरपालिका	९८५५०६३६६५
७	गीता कुमारी गुरुङ्ग	अध्यक्ष	इच्छाकामना गाउँपालिका	९८४५०५६२७३

क्लष्टरहरुको सम्पर्क नम्बर

क्र.सं.	नाम र थर	पद	कार्यालयको नाम	सम्पर्क नम्वर
१	नारायण प्रसाद भट्टराइ	प्र.जि.अ.	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	९८५५०१७७७७
२	नेत्र प्रसाद शर्मा	स.प्र.जि.अ.	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	९८५११३८८८१
३	विज्ञान खनाल	प्रमुख सेनानी	काली बहादुर गण	९८५५०५६१११
४	समुन्द्र थापा	प्रमुख सेनानी	बटुक दल गण	९८५१०१४०५१
५	नान्तीराज गुरुङ	प्र.उ.	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	९८५५०१५५५५
६	प्रकाश रानाभाट	प्र.उ.	३ नं. प्रदेश ट्राफिक प्रहरी कार्यालय	९८५५०९००१७
७	खेम बहादुर थापा मगर	स.प्र.उ.	सशस्त्र प्रहरी बल हेडक्वाटर १७ नं. गण	९८५१२७२११३
८	हरिभक्त प्रजापति	प्र.ना.म.नि.	जुनियर प्रहरी अधिकृत शिक्षालय	९८५१२८०१४९
९	गोपाल पन्थी	उप-अनु. निर्देशक	राष्ट्रिय अनुसन्धान जिल्ला कार्यालय	९८५५०११२११
१०	प्रेम हमाल	प्रमुख सेनानी	सिंहनाथ गण, शक्तिखोर व्यारेक	
११	हरि बखती	जि.स.अ	जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय	९८५५०७७२२२
१२	भुमिलाल सुवेदी	इकाइ प्रमुख	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ	९८४६०७००६०
१३	विष्णु प्रसाद पौडेल	डि.व.अ.	डिभिजन वन कार्यालय	९७५५०००५३४
१४	कृष्ण राज अधिकारी	डिभिजन प्रमुख	सडक डिभिजन कार्यालय	९८५५०११९२६
१५	राजेन्द्र महतो	डिभिजन प्रमुख	जलस्रोत सिंचाइ विकास डिभिजन कार्यालय	९८५५०८१३२४
१६	मोहन कुमार शाक्य	आ.प्र.	नारायणी नदी व्यवस्थापन आयोजना	९८४१२१०९९१
१७	दयाराम चापागाई	व. पशु चिकित्सक	भेटनरी अस्पताल तथा पशुरोग विज्ञ केन्द्र	९८५५०६३७८५
१८	दिपक प्रसाद तिवारी	ब.जन. स्वा.अ.	स्वास्थ्य कार्यालय प्रदेश नं. ३	९८५१००३८०७
१९	ज्ञानशाली न्यौपाने	अध्यक्ष	जिल्ला रेडक्रस सोसाइटी	९८५५०५८३९९